

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»
Директор інституту

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри

_____ О.О. Шеремет

_____ Л.В. Шірінян

«__» _____ 2021 р.

«__» _____ 2021 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування
на тему: **Управління фінансовою стійкістю підприємства**

Виконала : здобувачка 2 курсу, 11 група

Тимошенко Костянтин
(прізвище та ініціали)

Керівник: Шірінян Лада Василівна
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

Рецензент Колос І.В.
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

Засвідчую, що в цій кваліфікаційній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних
посилань.

Здобувач _____
(підпис)

Київ – 2021 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) Навчально-науковий інститут економіки і управління
 Кафедра фінансів
 Освітній ступінь магістр
 Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр і назва)
 Освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів

«   »   20   року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Тимошенка Костянтина Олександровича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Управління фінансовою стійкістю підприємства
 керівник проекту (роботи) Шірінян Л.В., д.е.н., проф.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «16» жовтня 2020 р. № 843-КС

2. Строк подання здобувачем роботи 24 грудня 2020 р.

3. Вихідні дані до роботи матеріал який використовувався при написанні роботи: підручники, навчальні посібники, монографії, періодичне видання, статті, звітність по підприємству

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Розділ 1. Теоретичні основи управління фінансовою стійкістю підприємства

Розділ 2. Загальна характеристика та аналіз фінансової стійкості ТОВ «Течком»

Розділ 3. Шляхи покращення методів управління фінансовою стійкістю на підприємстві.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Таблиця 2.8. Аналіз показників платоспроможності та ліквідності ТОВ

«ТЕЧКОМ».; Таблиця 2.9. Аналіз ділової активності підприємства (активи) ТОВ

«ТЕЧКОМ».; Таблиця 2.10. Аналіз ділової активності підприємства (пасиви) ТОВ

«ТЕЧКОМ».; Таблиця 2.11. Аналіз показників рентабельності ТОВ «ТЕЧКОМ»;

Таблиця 2.15. Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості ТОВ

«ТЕЧКОМ».; Таблиця 2.16 Аналіз відносних показників фінансової стійкості

підприємства.; Таблиця 3.4. SWOT-аналіз ТОВ «ТЕЧКОМ».; Таблиця 3.5. Розрахунок оптимальності структури капіталу за критерієм мінімізації його середньозваженої вартості та максимізації ефекту фінансового левериджу для ТОВ «ТЕЧКОМ»)

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Шірінян Л.В.	<i>підпис керівника</i>	<i>підпис студента</i>
II	Шірінян Л.В.		
III	Шірінян Л.В.		

7. Дата видачі завдання 16 жовтня 2020 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви і узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	15.10.2020	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	09.11.2020	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	30.11.2020	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	21.12.2020	
5	Оформлення готової роботи на попередній захист	24.12.2020	
6	Подання кваліфікаційної роботи з підтвердження керівника на перевірку академічного плагіату.	21.01.2021	
7	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	02.02.2021	

Здобувач

_____ (підпис)

Тимошенко К. О.

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Шірінян Л.В.

_____ (прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Тимошенко К. О. «Управління фінансовою стійкістю підприємства»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 –Фінанси, банківська справа страхування. Національний університет харчових технологій, Київ, 2021.

Кваліфікаційна робота присвячена розв’язанню теоретичних, методичних та практичних проблем забезпечення управління фінансовою стійкістю підприємства

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаної літератури і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми та сформульовано завдання дослідження.

У першому розділі розкрито сутність фінансової стійкості підприємства, дана характеристика чинників впливу на фінансову стійкість підприємства, розглянуті показники оцінки фінансової стійкості та методика їх розрахунку.

Другий розділ присвячено аналізу фінансово-економічної діяльності ТОВ «ТЕЧКОМ» та оцінці її фінансової діяльності.

У третьому розділі обґрунтовано шляхи покращення методів управління фінансовою стійкістю на підприємстві.

Ключові слова: підприємство, фінансова стійкість, показники фінансової стійкості, методика розрахунку.

SUMMARY

Tymoshenko K. «Management of financial stability of the enterprise»

Master's work for obtaining Master's degree in specialty 072 -Financial, Banking and Insurance. National University of Food Technologies, Kyiv, 2021.

The master's work is devoted to solving theoretical, methodological and practical problems of providing strategic financial management by the insurance company.

The work consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of used literature and applications.

The introduction substantiates the relevance of the topic and formulates the research task.

The first chapter reveals the essence of the financial stability of the enterprise, gives a description of the factors influencing the financial stability of the enterprise, considered the indicators of financial stability and methods of calculation.

The second chapter is devoted to the analysis of financial and economic activity of Ltd. "Techkom" and assessment of its financial activity.

In the third chapter substantiates ways to improve methods of managing financial stability in the enterprise.

Key words: Enterprise, financial stability, indicators of financial stability, calculation method.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	9
1.1. Сутність фінансової стійкості підприємства.....	9
1.2. Характеристика чинників впливу на фінансову стійкість підприємства.....	16
1.3. Показники оцінки фінансової стійкості та методика їх розрахунків.....	25
Висновки до розділу 1.....	36
РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «ТЕЧКОМ».....	38
2.1. Загальноекономічна характеристика ТОВ «ТЕЧКОМ».....	38
2.2. Оцінка фінансового стану підприємства.....	47
2.3. Аналіз фінансової стійкості підприємства.....	54
Висновки до розділу 2.....	56
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	59
3.1. Шляхи забезпечення фінансової стійкості підприємства за допомогою інструментів фінансового менеджменту.....	59
3.2. Основні напрями покращення системи управління фінансовою стійкістю ТОВ «ТЕЧКОМ».....	63
3.3. Економічне обґрунтування основних методів підвищення фінансової стійкості підприємства.....	72
Висновки до розділу 3.....	76
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток ринкових відносин в Україні означає відкриття нових підприємств, їх діяльність, умов їх господарювання на ринку. Тому компаніям для того, щоб стабільно працювати на ринку, необхідно правильно визначити свою стратегію та тактику на ринку та своєчасно проводити управління діяльністю підприємства для підвищення ефективності діяльності та отримання прибутку.

В умовах ринкової економіки від підприємств вимагається підвищення ефективності виробництва, конкурентоздатності продукції та наданих послуг на основі запровадження досягнень науковотехнічного прогресу, результативних форм господарювання і управління господарством, активізації підприємництва.

Основну роль у реалізації цієї задачі присвячується аналізу господарської діяльності компаній, оцінкою та управлінню їх фінансовою стійкістю. За рахунок цього аналізу виробляються стратегія і тактика розвитку компанії, обґрунтовуються плани й управлінські рішення, здійснюється нагляд за їхнім виконанням, виявляються резерви збільшення ефективності господарювання, аналізуються результати діяльності компанії, його підрозділів та працівників. Потреба в розробці теоретичних підходів щодо дослідження фінансової стійкості полягає в забезпеченні стабілізації фінансового стану компаній, заснованої на застосуванні інструментів стратегічного і тактичного фінансового менеджменту. Формування адекватної стратегії з подолання недостатньої платоспроможності суб'єктів господарювання зумовлюється перспективами розвитку фінансового менеджменту, знаходженням результатів попереднього розвитку, зміною якості моніторингу фінансового стану підприємств, виявленню алгоритмів діагностики кризових явищ, зменшенню фінансових ризиків і раціональним управлінням грошових потоків.

Дослідженню зазначеної теми присвячено багато праць видатних авторів та науковців фінансової справи, а саме: Е. Альтмана, І.О. Бланка, В.Х. Бівера, І.Т. Балабанова, О.І. Барановського, Ф.Ф. Бутинця, М.І. Баканова, М. Д. Білик,

О.Г. Білої, О.М. Волкової, Т.В. Головка, А. Гропелі, І.С. Гуцала, О.Р. Квасовського, В.В. Костецького, О.В. Кнейслер, А.П.Ковальова, О. О. Терещенка, М. Г. Чумаченка, А.В. Чупіса, В.В. Чепурко, А.Д. Шеремета, Л. В. Шірінян та інших учених.

Метою кваліфікаційної роботи є розвиток теоретичних і методичних підходів щодо забезпечення фінансової стійкості підприємств на основі застосування інструментів фінансового менеджменту

Досягнення поставленої мети буде здійснюватися за рахунок вирішення ряду певних **завдань**, а саме:

- визначення поняття та сутності фінансової стійкості підприємства;
- дослідження усіх чинників, що впливають на фінансову стійкість підприємства;
- вивчення показників оцінки фінансової стійкості підприємства, та методик їх розрахунку;
- визначення основної діяльності та організаційної структури ТОВ «ТЕЧКОМ»;
- аналізу основних економічних та фінансових показників підприємства;
- аналізу фінансової стійкості підприємства;
- знаходження шляхів забезпечення фінансової стійкості підприємства за рахунок інструментів фінансового менеджменту.
- визначення основних напрямів покращення системи управління фінансовою стійкістю на ТОВ «ТЕЧКОМ»
- обґрунтування основних методів підвищення фінансової стійкості на підприємстві.

Об'єктом дослідження є процеси, що пов'язані із забезпеченням фінансової стійкості підприємства

Предметом дослідження є сукупність принципів та методів управління фінансовою стійкістю підприємства.

Методи дослідження. Під час написання кваліфікаційної роботи застосовувалися загальноприйняті методи економічного аналізу (табличний аналіз, порівняння, групування). При вивченні особливостей організації фінансової діяльності застосовувалися методи спостереження. При визначенні

спільних та відмінних рис показників фінансового стану – вимірювання та порівняння значень.

Інформаційною базою дослідження є навчальні посібники, підручники, статті вітчизняних та зарубіжних вчених, що займаються визначенням особливостей управління оборотним капіталом підприємства, Господарський кодекс України, фінансова звітність ТОВ «ТЕЧКОМ».

Практичне значення роботи. Результати, одержані в дипломній роботі щодо методів покращення управління фінансовою стійкістю, можуть бути використані в діяльності ТОВ «ТЕЧКОМ», а також при написанні тез та статей.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність фінансової стійкості підприємства

Сучасний етап розвитку підприємства зумовлюється негативним впливом значної кількості чинників, серед яких нестабільність податкового і регуляторного законодавства в країні, інфляційні процеси, нестача кредитних ресурсів, посилення конкуренції, невизначеність та низький рівень капіталізації фондового ринку, недостатній рівень інноваційної активності та багато інших. Недопущення або подолання негативного впливу чинників є основою стратегії розвитку компанії.

Фінансова стійкість підприємства – це комплексна, багатофакторна категорія, що показує відтворювальний процес і знаходиться під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів. Дана категорія характеризує економічні відносини, через які відбувається соціально-економічний розвиток підприємства. Комплексність категорії фінансової стійкості суб'єктів господарювання полягає у відображенні в ній рівня фінансового стану та фінансових результатів підприємства, його спроможності виконувати свої зобов'язання та забезпечувати подальший розвиток при збереженні платоспроможності і відносній незалежності від змін внутрішніх та зовнішніх факторів.

Фінансова стійкість підприємств вивчається українськими вченими переважно в контексті загрози банкрутства підприємств. Переважна кількість розробок присвячена пошукам внутрішніх джерел забезпечення фінансової стійкості підприємств.

Отже, основними концептуальними складовими визначення терміну «стійкість» є процесуальна та результативна. Як висновок стійкість – це

спроможність вистояти, протистояти і пристосуватися до дії екзогенних та ендогенних чинників, які зумовлені різними причинами. Як процес стійкість є результатом зв'язку подібних операцій системи, ціллю яких є знаходження чинників рівноваги і створення фундаменту для подальшого результативного розвитку компанії [2, с. 53].

Багато науковці розглядали поняття фінансової стійкості як невід'ємної частини фінансового стану успішно діючої компанії. Так, М.А.Федотова та Л.П. Белих визначають це поняття наступним чином: «Фінансова стійкість – це певний стан рахунків підприємства, який зумовлює його постійну платоспроможність». З ними погоджуються М.С. Абрютіна й А.В. Грачов – фінансова стійкість компанії безперечно високо гарантована платоспроможність, незалежність від випадкових факторів ринкової кон'юнктури й поведінки партнерів. Вони ж виділяють і головну ознаку стійкості, а саме наявність чистих ліквідних активів, визначених як різниця між ліквідними активами і короткостроковими зобов'язаннями на певний момент часу.

В.В. Ковальов і О.Н. Волкова стверджують, що одна з найголовніших характеристик фінансового стану підприємства – стабільність його діяльності у довгостроковій перспективі. Вона пов'язана із загальною фінансовою структурою компанії, величиною його залежності від кредиторів і інвесторів. Отже, фінансова стійкість характеризується співвідношенням власних і позикових коштів. Хоча, розглядаючи аналіз майнового положення, В.В. Ковальов вважає, що стійкість фінансового становища підприємства в значній мірі залежить від доцільності й правильності вкладення фінансових ресурсів у активи [20, с 88].

З погляду М.В. Мельник – фінансовий стан вважається стійким, якщо компанія має у своєму розпорядженні нормальний обсяг капіталу для того, щоб забезпечувати безперервність свого функціонування, пов'язаного з виробництвом і реалізацією продукції та послуг в заданому обсязі, а також повністю й вчасно погашати свої зобов'язання перед працівниками по виплаті заробітної плати, бюджетом по сплаті податків і постачальниками за отримані від них товари та

послуги, формувати засоби для відновлення й росту необоротних коштів [28, с. 104].

А.Д. Шермет і Е.В. Негашев не дають визначення фінансової стійкості підприємства, а вважають, що різниця реального власного капіталу й статутного капіталу є головним вихідним показником стійкості фінансового стану підприємства [4, с. 81].

Найбільш повно, на наш погляд, розкриває проблему фінансової стійкості підприємства Г.В. Савицька: «Фінансова стійкість підприємства – це здатність підприємства функціонувати і розширюватися, зберігати баланс своїх активів і пасивів в мінливому внутрішньому й зовнішньому середовищах, що забезпечує його постійну платоспроможність і інвестиційну привабливість у межах дозволеного рівня ризику» [24, с. 120].

Дослідження різних поглядів щодо змісту поняття «фінансова стійкість» показує, що по досліджуваній проблемі немає єдиного погляду різних авторів. Не всі автори викладають своє формулювання поняття «фінансова стійкість». Більшість із них представляють фінансову стійкість більш вузько, ніж варто було б, виражаючи фінансову стійкість декількома показниками. Однак очевидно, що фінансова стійкість – багатомірне економічне явище, що, виражається системою показників.

Як висновок до проведеного аналізу поглядів різних науковців та основних характеристик фінансової стійкості організації, можна запропонувати визначення фінансової стійкості підприємства як здатність здійснювати основні та інші види діяльності в умовах економічного ризику та змін середовища бізнесу з метою максимізації прибутку власників, зміцнення конкурентоспроможності компанії з урахуванням інтересів суспільства та держави [13, с. 150].

У системі складових елементів фінансової стабільності компанії фінансова стійкість відіграє одне із головних місць. Отже необхідним є пошук шляхів досягнення різного ступеня фінансової стійкості компанії. Для забезпечення фінансової стабільності господарювання підприємства у перспективі потрібно визначати конкретний рівень фінансової стійкості та проводити її кількісну

оцінку. Досить вагоме значення відіграє визначення «певного ступеня» фінансової стійкості, переліку факторів, що зумовлюють межу стійкості, обґрунтованості методичних підходів до її оцінки, зазвичай в умовах кризового стану. Кожна компанія має розрахувати межі своєї фінансової стійкості. Недостатня фінансова стійкість компанії сприятиме до його неплатоспроможності, а надлишкова – призведе до створенню «зайвих» запасів та резервів, у зв'язку з чим збільшаться витрати на їх зберігання, спостерігатиметься недоотримання прибутку та гальмування темпів розвитку компанії.

Визначення стандартизованої межі фінансової стійкості є тяжким процесом. Загальна стійкість підприємства може бути забезпечена тільки за допомогою стабільної реалізації (своєчасної сплати за поставлену продукцію, надані послуги, виконані роботи) й отримання прибутку від реалізації продукції, достатньої за обсягом, щоб сплатити свої зобов'язання перед бюджетом, розрахуватися з постачальниками, кредиторами, робітниками тощо. Тому, загальна стійкість підприємства передбачає в першу чергу такий рух грошових потоків, який зумовлює постійне перевищення доходів над витратами.

Тому ця рівновага є основою фінансової стійкості, яка є основним компонентом (умовою) загальної стійкості підприємства. Фінансова стійкість відображає такий стан його фінансових ресурсів і цей ступінь їхнього застосування, при якому компанія має можливість вільно маневрувати грошовими коштами, має змогу забезпечити безперервний процес виробництва та реалізації продукції та послуг, а також покриття витрат на його розширення та оновлення.

З позиції підприємств розглядають ще й економічну стійкість як здатність системи зберігати свій працездатний стан щодо досягнення запланованих результатів за наявності різних впливів збурення. Збурення можуть викликати тимчасові відхилення координат стану системи у межах заздалегідь визначених допусків, але з припиненням впливів стійка система повинна повертатися у вихідне положення. Більше того, стійкість підприємства має забезпечуватись у будь-яких умовах і ситуаціях, що виникають як всередині системи, так і в навколишньому середовищі [30, с 122].

Виділяють такі види економічної стійкості: внутрішня, зовнішня, спадкова, загальна і фінансова. Основною компонентною економічної стійкості компанії є його фінансова стійкість, за допомогою якої компанія спроможна забезпечувати маркетингову та кадрову стійкість, сприяти росту виробничої та техніко-технологічної стійкості, підтримувати достатню інвестиційну стійкість, збільшувати ефективність процесу управління. Тому, фінансова стійкість компанії стає запорукою стабільного господарювання і розвитку підприємства.

Аналіз економічної літератури показав, що, залежно від контексту дослідження, під фінансовою стійкістю підприємства розуміють характеристику стану фінансових ресурсів підприємства та результативність їх розміщення, фінансовий стан компанії, ступінь залежності підприємств від залучених джерел фінансування, результат діяльності, стан рахунків підприємства, що показують його платоспроможність, ліквідність, прибутковість та кредитоспроможність.

Фінансова стійкість підприємства – це основний компонент загальної стійкості підприємства, яка є об'єктом фінансового управління, його господарською діяльністю та пояснює стан ресурсів компанії як достатньо пропорційного, збалансованого розширення при збереженні платоспроможності, кредитоспроможності в умовах доступного рівня ризику.

Проведення оцінки фінансової стійкості компаній на основі вказаних принципів може сильно покращити ефективність і високі результати їх діяльності. У розрізі часу оцінка фінансової стійкості компаній може класифікуватися як щоденна, щотижнева, місячна, квартальна, річна [10, с 112].

Залежно від мети досліджуваних питань аналіз фінансової стійкості підприємств можна розділити на два види:

1. Повний, під час якого знаходяться всі аспекти функціонування компанії, тобто зовнішні і внутрішні, його зв'язки;
2. Тематичний, коли розглядається тільки деякі питання, що дає змогу виявити можливості покращення окремих напрямів діяльності підприємства.

За суб'єктами (адресатами) оцінка фінансової стійкості компаній поділяють на внутрішній, тобто для внутрішнього використання (висновки проведеного

аналізу являють собою комерційну таємницю), і зовнішній, що оцінюється за допомогою фінансової і статистичної звітності органами державного нагляду, акціонерами, інвесторами, аудиторам.

Умовою життєздатності підприємства й основою його процвітання в конкурентному ринку є його стабільність і стійкість.

В економічній літературі виділяють ще поняття «фінансова стабільність» – це стан фінансової системи, під час якої вона здатна належним чином виконувати основні функції, такі як фінансове посередництво та проведення платежів, а також протистояти кризовим явищам.

Фінансова стабільність підприємства є однією із головних характеристик фінансового стану підприємства. Вона пов'язана з рівнем його прив'язаності від кредиторів та інвесторів. За різних умов, в яких господарює підприємство для досягнення фінансової стабільності воно має проходити різні етапи. Так, в умовах кризи компанія може досягати фінансової стабільності за таких етапів:

1. Ліквідація поточної неплатоспроможності підприємства;
2. Відновлення фінансової стійкості (фінансової рівноваги у короткостроковому періоді);
3. Забезпечення фінансової рівноваги у довгостроковому періоді [6, с 79].

Як економічний процес фінансова стабільність являє собою органічний процес точної взаємодії внутрішніх механізмів фінансової стабільності підприємства – оперативного, тактичного та стратегічного з метою виведення підприємства з кризового стану або подальшого забезпечення економічного його росту.

Як економічна категорія фінансова стабільність – це сукупність економічних відносин, які зумовлюють умови збереження компанією найкращої або достатньої фінансової стійкості при керуючій фінансовій рівновазі та водночас можливість до стійкого економічного росту при врахуванні найбільш вагомих зовнішніх факторів. Отже, фінансова стабільність – це здатність підприємства досягати стану фінансової рівноваги при збереженні певного ступеня фінансової стійкості

та зберігати цей стан у подальшій перспективі при ефективному управлінні коштами.

Стабільність фінансового стану підприємства проявляється у:

- ритмічності виробництва якісної і дешевої продукції, що має сталий попит;
- міцному становищі компанії на ринку;
- достатньому рівні матеріально-технічної оснащеності підприємства та відтворення;
- застосуванні інноваційних технологій;
- підтримання господарюючих зв'язків із компаніями партнерами;
- безперебійний кругообіг основного й оборотного капіталів;
- результативності господарських і фінансових операцій;
- невеликому ступені ризику під час здійснення фінансово-господарської діяльності.

У зарубіжній і вітчизняній обліково-аналітичній практиці розроблено систему чинників, що характеризують фінансову стабільність підприємства. Ці показники поділяються на 2 класи. До першого класу відносять показники зі встановленими нормативними значеннями (усі перелічені показники ліквідності та платоспроможності); до другого класу – показники, без установлених нормативних значень (показники рентабельності, ефективності управління, ділової активності) [12, с. 244].

Економічною практикою ряду підприємств доведено, що мати тільки передову виробничу технологію, дешевий штат працівників або результативно діючу службу реалізації наданих послуг на даному етапі для підприємства вже недостатньо. Зовнішнє середовище компанії часто змінюється. Нині компанії для функціонування на ринку та збереження конкурентності мають постійно аналізувати та планувати свою виробничу діяльність. При цьому кожна зміна несе не тільки загрози, але і нові додаткові можливості для досягнення у майбутньому економічної вигоди. Компанія має своєчасно знаходити зовнішні та внутрішні чинники нестійкості фінансового стану, проводити стратегічні та оперативні зміни для подальшого збереження фінансової стійкості. Тому, необхідно вивчати

способи управління фінансами компаній та використовувати нові підходи, які дають змогу у повній мірі реалізувати переваги планування фінансової стійкості.

1.2. Характеристика чинників впливу на фінансову стійкість підприємства

Діяльність будь-якої компанії в умовах розвитку процесів глобалізації в економіці постійно зумовлюється впливу різноманітних факторів та невизначених чинників, зумовлених зростанням конкурентності на ринку або нестабільністю політичної ситуації в країні. Це у подальшому призводить до позитивних, так і, навпаки, до негативних змін в організації компанії. Збереження фінансової стійкості підприємства та зменшення впливу різноманітних факторів є важливою умовою існування кожної організації. Саме тому є потреба дослідження чинників, які впливають на фінансову стійкість компанії і в подальшому аналізі причин, які зумовлюють появу негативних тенденцій і явищ у розвитку компаній в Україні.

Невизначеність чинників зовнішнього та внутрішнього середовища негативно впливає на функціонування підприємств, що зумовлює відсутність забезпечення достатнього рівня фінансової стійкості. Позитивні значення показників фінансової стійкості є основою для нормальної діяльності підприємств і поступового росту їх економічного потенціалу.

Фінансова стійкість компанії полягає у його здатності вистояти, протистояти і пристосовуватися до дії екзогенних та ендогенних чинників. Велика кількість науковців згодні з тим, що фінансова стійкість – це властивість компанії, яка полягає в процесі взаємодії зовнішніх і внутрішніх факторів досягнення стану фінансової рівноваги і його можливості розвиватися. З даного тлумачення чітко видно, що на фінансову стійкість компанії впливають зовнішні і внутрішні чинники, величина дії яких зумовлюється від кон'юнктури фінансового ринку і мінливості економіко-політичної ситуації в країні. Керівництву підприємства слід швидко реагувати на обмеження, що створюються системою економічних відносин, маневруючи фінансовими ресурсами і виробничими програмами.

Необхідно «виробити імунітет» до впливу зовнішніх і внутрішніх чинників, що порушують відтворювальну діяльність підприємства.

На фінансові рішення, прийняті керівниками суб'єктів господарювання, впливають такі зовнішні чинники, як: стан економіки; фінансова політика держави; законодавчо-нормативна база; державне фінансове регулювання; дії конкурентів; дії постачальників та поведінка споживачів; дії фінансових посередників; дії інвесторів; рівень соціально-культурного розвитку; соціальні, культурні та екологічні чинники.

Склад внутрішніх чинників обумовлений внутрішнім середовищем суб'єктів господарювання та визначається їх виробничим, фінансово-господарським, кадровим потенціалом, технологічним забезпеченням, отриманими результатами

Багато джерел надають різні класифікації факторів, а саме їх класифікують за певними показниками: за важливістю результату (основні, другорядні); за місцями виникнення (зовнішні, внутрішні); за структурою (прості, складні); за масштабом впливу (одноосібні, багатоосібні); за можливістю прогнозування (прогнозовані, умовно прогнозовані, негативні, нульові, позитивні); за ступенем впливу на діяльність підприємства (динамічні, короткочасні); за ймовірністю реалізації (високі, середні, малі); за часом дії (постійні, тимчасові). Але, на наш погляд, на нині відсутнє повне комплексне та системне їх відображення. Тому, одним з важливим питань є проблема знаходження системи чинників, які впливають на фінансову стійкість підприємства [23, с 418].

Так, А.В. Аляб'єва поділяє фактори що зумовлюють вплив та вагу на фінансову стійкість на зовнішні і внутрішні. Чинниками, що зумовлюють негативний стан компанії, в першу чергу, є системні макроекономічні фактори, а саме в умовах нестабільної економіки, при якій фактично неможливо застосовувати кількісний метод оцінки, що дозволить впорядкувати досліджувані зовнішні фактори і приводити їх у порівняльний вид. Отже визначити певні остаточні висновки з приводу формування фінансової стійкості компанії (за допомогою вивчення зовнішніх факторів) майже неможливо. Тому їх слід віднести до розряду некерованих. При цьому зовнішні фактори впливають на внутрішні,

які проявляють себе через них, змінюючи кількісне вираження останніх. Звичайно, боротися з великою кількістю зовнішніми факторами окремим компаніям не під силу, але в умовах, що надаються, їм залишається використовувати таку власну стратегію, яка б надала змогу зменшити негативні наслідки загального спаду виробництва. Зовнішні фактори, невіддільні волі підприємства, і внутрішні, залежні від організації його роботи, класифікуються за місцем виникнення [15, с. 39].

Українська науковиця Базилінська О. Я. серед визначальних внутрішніх факторів впливу на фінансову стійкість підприємства виділяє: [2, с. 54]

Галузева належність суб'єкта господарювання;

1. Структура продукції (послуг), що реалізується, її частка в загальному платоспроможному попиті;
2. Розмір сплаченого статутного капіталу;
3. Розмір і структура витрат, їх зміна у порівнянні з прибутком;
4. Стан майна і ресурсів компанії, до яких входять запаси й резерви.

Рис. 1.1. Чинники, що впливають на фінансову стійкість підприємства

Суттєво впливають на компанію взагалі й фінансову стійкість зокрема і зовнішні чинники:

1. Економічні умови господарювання;
2. Політична стабільність;
3. Техніка і технологія;
4. Платоспроможний попит споживачів;
5. Економічна і фінансово – кредитна законодавча база;
6. Соціальна і екологічна ситуація в суспільстві;
7. Податкова політика;
8. Рівень конкурентної боротьби;
9. Розвиток фінансового і страхового ринку [2, с. 167].

Самсонова К. В. надає наступну класифікацію факторів впливу на фінансову стійкість підприємств, поділяючи ці чинники на дві групи.

I. Незалежні від будь-якої діяльності компанії (зовнішні, або екзогенні, причини):

1. Загальноекономічні чинники: зниження обсягів доходів країни; збільшення інфляції в країні; зниження часу платіжного обороту; недостатність регулюючого законодавства; нестабільність податкової системи; зниження рівня реальних доходів населення; зростання безробіття; Ринкові фактори: зменшення ємності внутрішнього ринку; збільшення монополізму на ринку; істотне зменшення попиту; зростання пропозиції товарів субститутів; нестабільність валютного ринку; зменшення активності фондового ринку;
2. Природні фактори: кліматичні умови; ґрунтовий горизонт; гідрогеологічні умови; рельєф;
3. Інші фактори: політична нестабільність; погана демографічна ситуація; погіршення криміногенної тенденції.

II. Залежні від господарської діяльності компанії (внутрішні, або ендогенні чинники):

1. Операційні фактори: неефективний маркетинг; неефективна структура поточних витрат (велика частина постійних витрат); недостатній рівень застосування основних засобів; велика кількість страхових і сезонних запасів; недостатньо диверсифікований асортимент продукції; недостатній виробничий менеджмент;
2. Інвестиційні фактори: неефективний фондовий портфель; велика тривалість будівельно-монтажних робіт; істотне збільшення інвестиційних ресурсів; неефективний інвестиційний менеджмент; не належний рівень прогнозованих обсягів рентабельності за прийнятим проектом компанії;
3. Фінансові чинники: недоцільна фінансова стратегія компанії; недоцільна структура активів (ліквідність знаходиться у низькому стані); велика частка позикового капіталу; велика частина короткострокових джерел залучення позикових коштів; збільшення дебіторської заборгованості; велика ціна на вартість капіталу; суттєве збільшення можливих рівнів фінансових ризиків; недостатній фінансовий менеджмент [13, с. 55].

Для забезпечення фінансової стійкості підприємств потрібно так управляти цими факторами, щоб знизити не активний вплив зовнішнього середовища. У разі настання часу, коли компанія має достатньо стійку внутрішню структуру й досить великі запаси, проте зовнішнє середовище є нестійке, ефективними будуть дії зі застереженням зовнішніх загроз на ринку за допомогою диверсифікації та модернізації бізнесу. Якщо господарююча одиниця має переважну більшість слабких сторін, ніж сильних, доцільним буде зосередження на дуже вузькому сегменті ринку, або вийти із ринку. У наукових статтях зовнішнє середовище показується як багаторівнева структура декількох елементів, що є за межами компанії проте різним чином впливають на його функціонування. Також виділяють і різні методи аналізу зовнішнього середовища.

Оскільки з різних причин виникають фактори, які впливають на фінансову стійкість, то при знаходженні методів управління ними необхідно це враховувати. Якщо зовнішні фактори, що впливають на фінансову стійкість, викликані дією

об'єктивних економічних законів і не залежать від діяльності компанії, то внутрішнім факторам властивий великий рівень керованості, а характер їх зміни не опосередковано залежить від організації роботи самого суб'єкта господарювання. Отже, вплив внутрішніх і зовнішніх чинників на фінансову стійкість підприємства буває різним, яким необхідно і можливо управляти в певних межах.

Зовнішні чинники впливу в більшості випадків не підлягають регулюванню зі сторони керівників певної компанії задля забезпечення фінансової стійкості. Для структурування зовнішнього середовища доцільно використати методіку Т.Е.М.Р.Л.Е.С. (Technology, Economics, Market, Politics, Laws, Ecology, Society). Основні чинники зовнішнього середовища та їх групування за цієї методикою наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1.

Основні чинники зовнішнього середовища за методикою Т.Е.М.Р.Л.Е.С.

Група чинників	Основні чинники групи	Напрям аналізу чинників
Економічно-соціальні	<ul style="list-style-type: none"> - темпи розвитку національної економіки; - рівень галузево-регіонального розвитку; - динаміка і кон'юнктура ринку; - темп інфляції; - рівень безробіття; - державна політика у питаннях формування ціноутворення та розміру мінімальної заробітної плати; - швидкість зростання доходів громадян; - рівень та динаміка освіти та культури населення; - чисельність та структура населення. 	<ul style="list-style-type: none"> - оцінка попиту і пропозиції на цільовому ринку; - чутливість підприємства до вартості позикового капіталу; - аналіз тенденцій фондового та валютного ринку; - оцінка внутрішньогалузевої конкуренції; - опрацювання статистичних даних країни задля оцінки макроекономічних показників (рівень безробіття, рівень зайнятості, ВВП, ВНР тощо); - вплив структури населення на діяльність суб'єкта господарювання.
Ситуаційно-політичні	<ul style="list-style-type: none"> - політична ситуація; - рівень політичної стабільності; - рівень корупції; - адміністративні перешкоди; - система забезпечення і охорони прав власності. 	<ul style="list-style-type: none"> - очікування рішень посадових осіб; - вплив реформ та програм уряду на діяльність підприємства; - оцінка політичних змін у країні.

Продовження таблиці 1.1.

1	2	3
Нормативно-правові	<ul style="list-style-type: none"> - нормативно-правове забезпечення у сфері трудових відносин та динаміка їх змін; - нормативно-правові акти у питаннях регулювання господарської діяльності; - законодавство в сфері оподаткування. 	<ul style="list-style-type: none"> - дослідження змін і тенденцій, як на рівні держави, так і на місцевому рівні, які прямо чи опосередковано можуть вплинути на діяльність підприємства; - оцінка впливу чинного законодавства на рівень конкуренції на ринку.
Технологічні	<ul style="list-style-type: none"> - розвиток нових технологій та можливість їх запровадження на підприємстві; - новітні стандарти техніки та обладнання. 	<ul style="list-style-type: none"> - аналіз можливостей підприємства вводити у виробничий процес новітні технології; - оцінка можливості запровадження нових методів отримання, зберігання та оброблення інформації
Екологічні	нормативно-правове забезпечення та стандарти у сфері охорони здоров'я та екологічної безпеки.	<ul style="list-style-type: none"> - аналіз впливу підприємства на екологію регіону; - оцінка діяльності конкурентів в екологічній сфері.

Чинники 1 рівня – це базові або головні чинники, що виникають через дію чинників нижчого рівня (2 і 3 рівень), а також через взаємодію з системою виступають генератором малих чинників. До базових чинників можна віднести: фазу економічного розвитку системи; стадію життєвого циклу компанії. Фаза економічного циклу розвитку економічної системи є основним зовнішнім фактором, який впливає на фінансову стійкість підприємства. Залежно від фази економічного розвитку системи, у підприємства будуть різні темпи реалізації продукції, виробництва, їх співвідношення, рівень інвестицій компанії у товарні запаси, доходів компанії та населення.

Так, у сучасному посткризовому становищі України, коли темпи реалізації продукції ще не досягли докризового обсягу і відрізняються від темпів її виробництва, компанії, оцінюючи теперішні ризики, не проводять інвестування і не залучають інвестицій для зміщення виробничих потужностей [15, с. 69].

Тому, ліквідність підприємств та їх платоспроможність залишається на низькому рівні, що неодмінно погано позначиться на фінансовій стійкості підприємства.

Другим базовим чинником 1 рівня є стадія життєвого циклу підприємства. На рівні суб'єкта господарювання важливо приділяти увагу з'ясуванню стадії, на

якій перебуває компанія, оскільки специфіка кожної певної стадії розвитку підприємства буде показувати його слабкі і сильні сторони, можливостей до росту обсягів виробництва і реалізації товарів, робіт чи послуг, що, в свою чергу, дасть змогу прогнозувати фінансові результати діяльності. Також варто відзначити, що визначення стадії життєвого циклу дасть змогу визначити, які джерела коштів краще використовувати, тим самим підтримати потрібний рівень фінансової стійкості.

Чинники 2 рівня – похідні. Виникають через дію здебільшого базових чинників, до них належать: рівень доходів населення; демографічну ситуація; податкову політику держави; соціально-економічну політику держави; обрану стратегію управління активами; обрану стратегію управління капіталом; обрану стратегію управління грошовими потоками; грошовокредитну політику НБУ; стратегію управління обсягами діяльності; загальний рівень стабільності.

Чинники 2 рівня бувають як і внутрішніми, так зовнішніми.

Зовнішні чинники 2 рівня – це чинники що виникають на рівні національної економіки, до них належать державну політику у усіх сферах (соціально-економічна, податкова, фіскальна, монетарна, амортизаційна тощо).

Від характеру державного регулювання і економічної фази визначається вплив на деталізуючі фактори. До внутрішніх похідних факторів другого рівня, що забезпечують фінансову стійкість, відносяться стратегія управління обсягами діяльності компанії політикою, що несе собою управління його активами, власними і позиковими коштами.

Визначена та використана стратегія несе собою загальну потребу в активах, їх о структуру при одночасному виявленні джерел фінансування для неї та вцілому знаходженні адекватної структури капіталу, яка, в свою чергу, є гарантом досягнення ефективних пропорцій між коефіцієнтом фінансової рентабельності та коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства, через те, що це один із чинників, що сприяє збільшенню його ринкової вартості [5, с. 373]

Однією з умов забезпечення фінансової стійкості підприємства є досягнення такого рівня виторгу, що дасть змогу контрагентам, державі й працівникам,

отримати прибуток для заповнення резервних фондів і виплати дивідендів інвесторам. Тому, прибуток один з основних результатів функціонування підприємства, що в майбутньому забезпечує йому належну фінансову стійкість і платоспроможність.

Варто зауважити, що кількість чистого прибутку підприємства залежить від багатьох факторів. Одним із найголовніших з них є структура фінансових ресурсів. Через те, що власних коштів не достатньо для реалізації великої кількості інвестиційних проектів компанії, потрібно залучати позикові кошти на фінансових ринках. У певних відношеннях до власних коштів і, при належній процентній ставці позиковий капітал дає змогу збільшити рентабельність власного капіталу, але при великій кількості позикових коштів у структурі джерел фінансування компанія втрачає велику частку прибутку на оплату процентів за кредити. У разі невдалого співвідношення позикових і власних коштів компанія може втратити фінансову стійкість і змогу здійснювати оплату платежів. Отже досить важливо обрати оптимальну структуру капіталу.

Чинники 3 рівня є деталізуючими. Дають можливість з'ясувати механізм впливу похідних факторів на фінансово-господарський стан суб'єкта господарювання. До них належать: рівень інфляційних процесів у державі; склад та структуру активів; стратегію управління власними коштами і позиковим капіталом; рівень конкурентних переваг і недоліків; стратегію управління ризиком.

Вплив зовнішніх чинників 3 рівня на фінансову стійкість залишається актуальним і в посткризовий період. Платоспроможність населення збільшується досить малими темпами, величина попиту не стимулює до розширення діяльності компанії. Дефіцит коштів з дохідних джерел спонукає підприємства, для забезпечення росту, залучати інші джерела фінансування, тим самим впливати на фінансову стійкість.

Зовнішнім чинником третього рівня, що впливає на фінансову стійкість, є рівень інфляційних процесів у державі. Такий чинник зменшує

платоспроможність підприємства в наступних періодах діяльності через зменшення купівельної спроможності отриманого прибутку.

Це призводить до зменшення обсягу власних фінансових ресурсів, що формуються за допомогою внутрішніх джерел. Зменшення власних фінансових ресурсів підприємств за стабільної чи зростаючої необхідності в ресурсах зумовлює потребу їх запозичення у досить великих обсягах, а це означає, що ціна насам позикові ресурси збільшиться, ускладнюватиметься можливість їх застосування для покращення прибутковості власного капіталу, внаслідок чого збільшиться вартість капіталу компанії. Все це в сукупності сприяє зменшенню ринкової вартості підприємства [35, с. 49].

Отже, рішення проблеми забезпечення фінансової стійкості несе собою аналіз внутрішніх та зовнішніх чинників, які впливають на фінансову стійкість підприємства

Підприємство, як відкрита система та самостійний учасник ринкових відносин, має унікальну структуру внутрішнього та зовнішнього середовища, тобто «зіштовхується» з унікальним, властивим тільки цьому підприємству, набором факторів втрати фінансової стійкості і платоспроможності, притаманним конкретному сегменту ринку. Отже розробка унікальної, персональної системи управління чинниками втрати фінансової стійкості дасть змогу визначити основні фактори впливу на фінансову стійкість, визначити періодичність проведення контролю та визначити результативність, ефективність таких дій.

1.3. Показники оцінки фінансової стійкості та методика їх розрахунків

Фінансова стійкість – це стан майна підприємства, який гарантує йому платоспроможність. Фінансова стійкість підприємства зумовлює, що ресурси, вкладені в підприємницьку діяльність, мають окупитись за допомогою грошових потоків від господарювання, а отриманий прибуток спрямовується на самофінансування та збільшення частки незалежності компанії від зовнішніх знайдених джерел формування активів.

Проаналізуємо наступні коефіцієнти, які використовують для аналізу довгострокової платоспроможності підприємства:

- коефіцієнт концентрації власного капіталу;
- коефіцієнт концентрації позикового капіталу;
- співвідношення позикового і власного капіталу;
- коефіцієнт забезпеченості за кредитами.

Чим вище значення коефіцієнта концентрації власного капіталу, тим більш фінансово стійка, стабільна і незалежна від кредиторів компанія. Якщо його значення дорівнює 1 (або 100 %), це значить, що власники в повній мірі фінансують своє підприємство.

Згідно з методикою № 81 і Методикою № 22 компанія вважається фінансово стійкою за умови, що частка власного капіталу в загальній сумі фінансових ресурсів компанії становить не менше 50 %.

Також слід приділити увагу також на П(С)БО 5, згідно з яким заповнюється форма фінансової звітності «Звіт про власний капітал». Показники, що наведені у звіті, потрібно використовувати для аналізу динаміки структури власного капіталу.

Чим менший показник концентрації позикового капіталу, тим нижча заборгованість підприємства, тим стійкіше його стан. Зростання цього показника в динаміці показує зріст частки позикових коштів у фінансуванні підприємства.

Існують два головні підходи до визначення фінансової стійкості. Згідно з першим, фінансову стійкість підприємства потрібно зрозуміти на основі визначення співвідношення позикового та власного капіталу. Згідно з іншим підходом, підприємство є фінансово стійким, якщо у нього достатня кількість власних оборотних активів.

Також, говорячи про довгострокову перспективу росту компанії, треба пам'ятати, що фінансова стійкість визначається і від співвідношення доходів та витрат. Навіть якщо у підприємства є певні проблеми із теперішньою платоспроможністю, у майбутньому позитивний фінансовий результат надасть змогу збалансувати грошові потоки, які отримає підприємство, та використає у

подальшій діяльності, що в подальшому зробить підприємство фінансово стійким. З цього випливає, що висока рентабельність компанії позитивно впливає на змогу компанії вести стабільну діяльність.

Великий вплив на фінансову стійкість має також розмір позикового капіталу по відношенню до власного капіталу або загальної суми фінансових ресурсів. Підприємство може стабільно функціонувати в умовах великої фінансової залежності від коштів кредиторів. Але зміна ринкової ситуації, інші негативні впливи зовнішнього та внутрішнього середовища призводять до того, що підприємство не зможе відповідати за процентними зобов'язаннями та зобов'язаннями щодо повернення тіла кредиту. Тому велика частка зобов'язань створює загрози фінансовій стійкості компанії у середньо- та довгостроковій перспективах [22, с. 355].

Фінансову стійкість компанії оцінюють за допомогою абсолютних і відносних показників. За абсолютний показник фінансової стійкості визначають наявність власних оборотних коштів.

Цей розрахунковий показник показує, що сума поточних активів сформована за рахунок власного капіталу. При цьому наявність власного оборотного капіталу в певний період часу буде характеризувати фінансову залежність підприємства та його стан.

Крім абсолютних показників оцінки фінансової стійкості підприємства виділяють три методичних підходи щодо визначення фінансової стійкості:

- коефіцієнтний;
- агрегатний;
- інтегральний.

Сутність коефіцієнтного підходу аналізу фінансової стійкості компанії полягає в знаходженні та аналізі певних фінансових коефіцієнтів. Методичний підхід до визначення фінансової стійкості за рахунок фінансових коефіцієнтів виступає найбільш популярним. При використанні коефіцієнтного підходу кількість фінансових коефіцієнтів знаходиться у межах від одного до шістнадцяти і, навіть, більше.

Так аналіз фінансової стійкості підприємства проводять за даними Балансу підприємства. Проведений аналіз характеризує структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, суть фінансової стійкості та незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування його діяльності.

При проведенні аналізу фінансового стану компанії у першу чергу виходить проблема вибору методики, на основі якої здійснюється розрахунок основних показників оцінки фінансової стійкості і платоспроможності, а також інтерпретація показників [34, с. 198].

На нашу думку, так як в фінансовому менеджменті розповсюджені такі групи аналітичних фінансових коефіцієнтів: коефіцієнти оцінки фінансової стійкості підприємства; коефіцієнт платоспроможності (ліквідності) підприємства; коефіцієнт оборотності активів; коефіцієнти оцінки оборотності капіталу; коефіцієнти оцінки рентабельності і т.д., то застосування цього виду аналізу складає сутність фінансового аналізу.

Інтегральний фінансовий аналіз надає змогу отримати найбільш глибоку мануфактурну оцінку умов формування певних агрегованих фінансових показників. В фінансовому менеджменті велике поширення отримали наступні системи інтегрального фінансового аналізу:

Дюпонівська система інтегрального аналізу ефективності використання активів підприємства. Ця система, що розробила фірма Дюпон США, передбачає поділ показника коефіцієнта рентабельності активів на ряд окремих фінансових коефіцієнтів його формування у взаємопов'язаній єдиній системі.

В основі системи аналізу лежить «Модель Дюпона», згідно з якою коефіцієнт рентабельності активів, що використовує підприємство показує собою добуток коефіцієнта рентабельності реалізації продукції на коефіцієнт обертання (кількість оборотів) активів:

$$P_A = P_{pp} * KO_A, \quad (1.1)$$

Де P_A – коефіцієнт рентабельності активів;

P_{pp} – коефіцієнт рентабельності реалізації продукції;

KO_A – коефіцієнт обертання (кількість оборотів) активів.

Метод «Дюпон» створений на аналізі співвідношень, що утворюють коефіцієнт прибутковості акціонерного капіталу (Return on Equity, чи ROE):

$$ROE = \frac{NI}{CE}, \quad (1.2)$$

де NI (Net Income) – чистий прибуток

CE (Common Equity) – акціонерний капітал підприємства.

Інтегральна система портфельного аналізу. Цей аналіз ґрунтується на використанні «портфельної теорії», відповідно до якої рівень прибутковості портфелю фондкових інструментів, що порівнюються згідно рівня ризику портфеля (система «прибуток-ризик»). В відповідності з цією теорією можна за допомогою формування «ефективного портфеля» зменшити рівень портфельного ризику і в подальшому підвищити співвідношення рівня прибутковості та ризику. Процес аналізу та підбору цінних паперів і складає основу використання цієї інтегральної теорії.

Фінансова стійкість показує ступінь фінансової незалежності компанії щодо володіння своїм майном та його використанням. Цей ступінь незалежності можна оцінювати за даними:

- рівнем покриття матеріальних обігових запасів досить стабільними джерелами фінансування;
- платоспроможністю компанії (його швидкою спроможністю погасити термінові зобов'язання за допомогою мобільних активів);
- частиною власних або стабільних джерел у сукупних джерелах фінансування.

Наведеним критеріям відповідає сукупність абсолютних і відносних показників фінансової стійкості, де враховані нормативні вимоги щодо характеристики фінансового стану підприємства [27, с.86].

Розглянемо абсолютні показники фінансової стійкості. Вартість запасів (3) зіставляється з послідовно розширюваним переліком певних джерел фінансування: власні обігові кошти (ВОК), власні обігові кошти і довгострокові кредити та позики (ВОК+КД); власні обігові кошти, довгота короткострокові кредити і позики (ВОК+КД +КК). Через це сума власних обігових коштів

розраховується як різниця між власним капіталом (ВК) та ціною необоротних активів (НА), на покриття якої в першу чергу виділяється власний капітал, тобто:

$$\text{ВОК} = \text{ВК} - \text{НА}, \quad (1.3)$$

Наявність власних обігових коштів, тобто додатне значення ВОК – найменша умова фінансової стійкості.

Загальноприйнятою формулою для розрахунку власних обігових коштів (робочого капіталу, капіталу, що функціонує) є різниця між оборотними активами компанії та його короткостроковими зобов'язаннями, або різниця між величиною власного капіталу і довгострокових зобов'язань та необоротними активами. Тому, власні обігові кошти є часткою обігових коштів, яка фінансується за допомогою власних коштів та довгострокових зобов'язань. При цьому вони прирівнюються до власних коштів, проте вони не виступають такими.

Для розрахунку типу фінансової стійкості розмір власних обігових коштів знаходять як різницю між власним капіталом і необоротними активами. При розгляді забезпеченості запасів достатньою кількістю фінансування компанії є чотири типи фінансової стійкості, а саме:

1. Абсолютна стійкість – забезпечення запасів (З) виконується за рахунок власних обігових коштів; платоспроможність підприємства повністю гарантована:

$$З < \text{ВОК}, \quad (1.4)$$

2. Нормальна стійкість – забезпечення запасів виконується за рахунок власних обігових коштів та довгострокових кредитів та позик; платоспроможність гарантовано:

$$З < \text{ВОК} + K^k, \quad (1.5)$$

3. Нестійкий фінансовий стан – забезпечення запасів виконується за рахунок власних обігових коштів та довгострокових кредитів і позик, а також короткострокових кредитів та позик; платоспроможність компанії порушена, але є можливість її відновити:

$$З < \text{ВОК} + K^d + K^k, \quad (1.6)$$

4. Кризовий фінансовий стан – забезпечення запасів не можливе за рахунок "нормальних" джерел їх формування; компанії загрожує банкрутство.

$$З > \text{ВOK} + K^{\text{д}} + K^{\text{к}}, \quad (1.7)$$

Для визначення типу фінансової стійкості підприємство за даними балансу складає агрегований баланс, позиції, активи і пасиви якого за ступенем агрегації відповідають меті аналізу. Потім проводять аналіз фінансової стійкості підприємства за даними агрегованого балансу. Розрахунок фінансової стійкості в днях для першого типу фінансової стійкості провадиться по наступній формулі:

Поруч з абсолютними показниками фінансової стійкості слід розраховувати сукупність відносних аналітичних показників – коефіцієнтів ліквідності. Головними з них є коефіцієнти поточної, швидкої та абсолютної ліквідності [27, с. 88].

Знаменник в усіх наведених показників один і той самий – поточні пасиви, а саме термінові невідкладні зобов'язання. Аналітик поступово зменшує розмір чисельника до абсолютно ліквідного (грошові кошти).

Коефіцієнт ліквідності поточної (покриття, загальної платоспроможності):

$$K_{\text{п.п.}} = \frac{\text{ПА}}{\text{ПП}}, \quad (1.8)$$

Значення $K_{\text{д.п.}}$ показує, скільки грошових одиниць обігових коштів припадає на кожен грошову одиницю короткострокових, тобто невідкладних зобов'язань. Критичне значення $K_{\text{л.п.}} = 1$. Значення $K_{\text{д.п.}} = 1-1,5$ свідчить про те, що підприємство вчасно ліквідує борги.

Коефіцієнт ліквідності швидкої:

$$K_{\text{л.ш.}} = \frac{\text{ПА}-3}{\text{ПП}}, \quad (1.9)$$

Коефіцієнт ліквідності абсолютної:

$$K_{\text{л.а.}} = \frac{K}{\text{ПП}}, \quad (1.10)$$

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності має знаходитися в межах 0,2, - 0,35. Коефіцієнт характеризує можливість компанії моментально ліквідувати короткострокову заборгованість.

Оцінювання ринкової стійкості підприємства. Ринкова стійкість розраховується показниками, які характеризують рентабельність підприємства,

ефективність менеджменту, ділову активність, інвестиційну діяльність, дивідендну політику тощо.

Відповідно до стандартів фінансової звітності показники, що характеризують фінансову стійкість підприємства, відображають напрямок фінансової діяльності підприємства. За визначенням, це діяльність, яка зумовлює зміни величини і структури власного і позикового капіталу компанії.

За критерієм вартості залучення капіталу, а також враховуючи позитивний вплив фінансового важеля, компанії було б вигідно формувати свої активи в першу чергу за рахунок запозичених коштів. Але якщо величина позикових коштів у великій кількості перевищує власні, компанії загрожує банкрутство, через те, що позичальники можуть водночас виставити вимоги щодо повернення боргів. Співвідношення між власними і позиковими коштами визначає наперед фінансову стійкість підприємства у довгостроковому плані. Підприємство з не ризиковим співвідношенням більш впевнено почувається на ринку капіталу за рахунок додаткової емісії акцій, облігацій або кредитів банків. На практиці використовують сукупність показників для аналізу фінансової стійкості компанії з погляду структури джерел фінансування [27, с. 89].

1. Коефіцієнт автономії (незалежності), або коефіцієнт концентрації власного капіталу,

$$K_{\text{авт}} = \frac{BK}{\Pi}, \quad (1.11)$$

Коефіцієнт показує частку власників компанії в загальній сумі авансованих коштів. Чим більше значення цього показника, тим більшою є фінансова стійкість підприємства і незалежність його від кредиторів. У загальній сумі фінансових ресурсів частина власного капіталу не повинна бути меншою від 50 %, отже $K_{\text{авт}} > 0,5$.

Мінімальне значення коефіцієнта $K_{\text{авт}} = 0,5$ свідчить, що всі зобов'язання компанії можуть бути покриті власними коштами.

Доповненням до цього показника є коефіцієнти концентрації залученого (позичкового) капіталу – їх сума має дорівнювати 1 (або 100%). Щодо рівня

залучення позикових коштів у зарубіжній практиці є різні думки. Найбільш поширена така: частина власного капіталу має бути не меншою за 0,6 (60%).

У підприємства з високою часткою власного капіталу кредитори вкладають охочіше кошти, через те, що воно з більшою вірогідністю зможе погасити борги за рахунок власних коштів. Але це не скрізь так: японським компаніям, наприклад, властива велика частина залученого капіталу (до 80%). А значення цього показника в Японії в середньому на 58% вище, ніж в американських компаніях. Це пояснюється тим, що інвестиції мають різну природу: у США основний потік інвестицій надходить від населення країни, в Японії – від банків. Велике значення коефіцієнта концентрації залученого капіталу зумовлює високу міру довіри до компанії зі сторони банків, і це означає, і про фінансову надійність. Досить мале значення коефіцієнта свідчатиме про неспроможність отримати кредити в банку, що є певною пересторогою для інвесторів і кредиторів.

2. Коефіцієнт фінансової залежності

$$K_{ф.з.} = \frac{\Pi}{ВК}, \quad (1.12)$$

Цей показник обернений до коефіцієнта автономії. Збільшення $K_{ф.з.}$ у часі свідчить про збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства і навпаки. Якщо $K_{ф.з.} = 1$, компанія не має позик.

3. Коефіцієнт співвідношення залучених і власних коштів доповнює коефіцієнт автономії.

Якщо нормальне мінімальне значення $K_{авт.} = 0,5$, то нормальне співвідношення залучених і власних коштів $K_{з/в} = 1$.

$$K_{з/в} = \frac{ЗК}{ВК}, \quad (1.13)$$

Значення $K_{з/в}$ показує скільки позикових коштів припадає на 1 гривню власного капіталу. Збільшення величини цього показника в часі показує про деяке зменшення фінансової стійкості, і навпаки.

4. Коефіцієнт мобільності.

За умов збереження мінімальної фінансової стабільності підприємств Кз/в має бути обмежений зверху значенням співвідношення вартості оборотних і необоротних активів.

$$K_{\text{моб}} = \frac{OA}{HA}, \quad (1.14)$$

5. Коефіцієнт маневреності власного капіталу

$$K_{\text{ман}} = \frac{BOK}{BK}, \quad (1.15)$$

Значення K_m показує частину власного капіталу, що застосовується для фінансування сьогоденної діяльності підприємства. Збільшення значення цього коефіцієнта позитивно показує зміни у фінансовому стані підприємства, оскільки показує про збільшення можливості вільно маневрувати власними коштами. Значення цього показника може змінюватися в залежності від структури капіталу і галузевої належності компанії (норматив – 0,4.. 0,6).

6. Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів

$$K_{\text{зап}} = \frac{BOK}{З}, \quad (1.16)$$

Нормальне значення цього відносного показника, що було отримане на основі статистичного узагальнення господарської практики, становить 0,6-0,8.

7. Коефіцієнт виробничих фондів.

Визначається відношенням балансової вартості виробничих фондів (основних коштів, виробничих запасів та незавершеного виробництва) до підсумку балансу:

$$K_{\text{вф}} = \frac{BФ}{A}, \quad (1.17)$$

За даними господарської практики нормальне значення $K_{\text{вф}} \geq 0,5$. Якщо показник менший від адекватного значення, то потрібно вжити заходів щодо поповнення майна виробничого призначення, залучивши для цього додатково власні кошти або довгострокові кредити.

8. Для характеристики структури джерел коштів слід використовувати також спеціальні показники, що відбивають різноманітні тенденції у зміні окремих груп джерел. Насамперед це коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів.

$$K_{дз} = \frac{ДЗ}{ДЗ+ВК}, \quad (1.18)$$

Значення $K_{дз}$ характеризує частку довгострокових позик у сукупних стабільних джерелах фінансування. Цей показник надає змогу приблизно визначити частину позикових коштів при фінансуванні капітальних вкладень. Збільшення значення цього коефіцієнта показує про посилення залежності компанії від зовнішніх інвесторів, отже про погіршення його фінансової стійкості.

9. Коефіцієнт структури довгострокових вкладень

$$K_{сдв} = \frac{ДЗ}{НА}, \quad (1.19)$$

Цей коефіцієнт вказує на те, яка частина необоротних активів профінансована чужими коштами, отже не належить підприємству. Показник знаходять, припустивши, що довгострокові позики використовують для фінансування основних засобів, капітальних вкладень та інших необоротних активів.

Аналіз фінансової стійкості за критерієм ступеня покриття запасів стабільними джерелами фінансування, а також за критеріями показників платоспроможності та ринкової стійкості показників грошового потоку дає змогу розглянути повне уявлення про поточний та очікуваний рівні фінансової стійкості як найважливіші показники фінансового стану підприємства.

Для більш детального аналізу фінансової стійкості можна застосовувати й інші показники [27, с. 90].

Таким чином, на наш погляд, аналіз фінансової стійкості компанії є головним елементом фінансового менеджменту і аудиту. Користувачі фінансових звітів компаній і фірм використовують методи аналізу для прийняття управлінських рішень, спрямованих на наступне збільшення прибутковості, знаходження причин збитковості, а також забезпечення стабільного фінансового стану.

Дізнавшись про основні методи і критерії визначення фінансової стійкості підприємства, ми вважаємо, що для цілей аналізу фінансової стійкості об'єкту дослідження найбільш придатна модель оцінки фінансової стійкості за критерієм стабільності джерел покриття запасів, а поряд з абсолютними показниками

фінансової стійкості доцільно знаходити сукупність відносних аналітичних показників – коефіцієнтів ліквідності, платоспроможності, ринкової стійкості.

Вибір цих методів пояснюється тим, що вони проводяться на основі відкритої публічної звітності підприємств і не потребують закритих даних внутрішньої звітності.

Це повинно доповнюватись використанням інших основних методів фінансового аналізу підприємства: горизонтальний, вертикальний, порівняльний та аналіз коефіцієнтів, які були розглянуті раніше, а для узагальнення отриманої картини фінансового стану підприємства – інтегральну бальну оцінку фінансової стійкості.

Висновки до розділу 1

1. Проведене дослідження теоретичних засад фінансової стійкості компанії показує, що у наш час не має основного підходу до визначення цього терміну. Фінансова стійкість підприємства – це комплексна, багатофакторна категорія, що показує відтворювальний процес і знаходиться під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів. Дана категорія характеризує економічні відносини, через які відбувається соціально-економічний розвиток підприємства. Комплексність категорії фінансової стійкості суб'єктів господарювання полягає у відображенні в ній рівня фінансового стану та фінансових результатів підприємства, його спроможності виконувати свої зобов'язання та забезпечувати подальший розвиток при збереженні платоспроможності і відносній незалежності від змін внутрішніх та зовнішніх факторів.

2. Розглянуто класифікацію чинників фінансової стійкості компанії, що відрізняється від традиційно використовуваним введенням критерію керованості чинниками фінансової стійкості інструментами фінансового менеджменту, згідно з яким виявлені не керовані компанією зовнішні чинники (місткість ринку,

конкуренція на ринку, інфляція, мінливість валютних курсів, податкова система, політика держави, попит на надані послуги, економічна стабільність), частково керовані (банкрутство боржників, вимоги кредиторів, промислова політика регіону) і керовані внутрішні чинники (інвестиції, конкуренція продукції, зовнішньоекономічна діяльність, структура активів і капіталу, ціна капіталу, рівень знаходження та застосування основних засобів, досить велика вага дебіторської та кредиторської заборгованості, величина і структура витрат підприємства, рівень запасів і готової продукції, збалансованість грошових потоків, політика управління оборотними активами).

3. Висвітлено основи управління фінансовою стійкістю компанії, що знаходять об'єкт і суб'єкт управління, його мету, завдання, функції та принципи з використанням впливу внутрішніх і зовнішніх чинників, а також критерії ефективності управління, дадуть змогу більш послідовно й системно вирішувати проблеми збільшення ефективності управління цією стороною фінансового становища під час реалізації інвестиційних, виробничих, фінансових стратегій розвитку компанії в довгостроковій перспективі в теперішніх умовах функціонування.

РОЗДІЛ 2

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «ТЕЧКОМ»

2.1. Загальноекономічна характеристика ТОВ «ТЕЧКОМ»

Товариство з обмеженою відповідальністю «ТЕЧКОМ» – комерційна організація, яке здійснює свою господарську діяльність у сфері телекомунікаційних послуг та ІТ-технологій. Організація утворена за узгодженням 3 юридичних осіб шляхом об'єднання їх вкладів з метою здійснення спільної діяльності.

Товариство надає надійну мережу для корпоративного, міжоператорних і домашніх сегментів. Підприємство надає телекомунікаційні послуги більш ніж 90 населених пунктів України. За майже 11 років існування та надання послуг товариство вивчило всі потреби споживачів в усіх сегментах своєї сфери. Сьогодні підприємство досить широко веде свою діяльність у розробці оптимальних рішень для підвищення ефективності бізнесу і комфорту споживачів.

Датою реєстрації підприємства є 6 серпня 2009 року. Керівником товариства був зазначений Кролевець Станіслав Костянтинович, який виконує роль керівника і нині. За час керівництва підприємство змогло розширити свою діяльність майже по всій території України, та вийти на гарні позиції надання послуг у сфері телекомунікацій та ІТ-технологій.

Товариство з обмеженою відповідальністю «ТЕЧКОМ» знаходиться за адресою 04114, м. Київ, Подільський район, вулиця Кобзарська, будинок 71.

За час професійної діяльності товариство завоювало репутацію надійного підприємства, здатного якісно і в короткі терміни надати весь спектр послуг даної сфери.

Основні завданнями, що ставить перед собою товариство «ТЕЧКОМ» є:

- підвищення надійності наданих послуг – досягнення високої надійності роботи систем, що використовуються. Через аварію одного компоненту, можуть вийти з ладу усі інші системи, що призведуть до втрати коштів споживачів, яким товариство надає послуги;
- економія коштів споживачів – прагнення надати послуги, витрачаючи на це по можливості менші кошти споживачів. Вирішення цього завдання сприятиме залученню нових клієнтів, а також підвищить ділову репутацію товариства;
- спільне використання ресурсів з надання послуг – створення кожному клієнту широкої мережі та можливостей доступу до програмного забезпечення, незалежно від місця знаходження. Тобто товариство намагається виробити засіб, що дасть змогу уникати такої проблеми як «Тиранія географії». Це завдання є досить складним, тому що для його вирішення потрібні дуже великі ресурси та можливості, також висококваліфіковані науковці;
- підвищення ефективності – розробка нових систем та послуг, що будуть виконувати складні обчислення на віддалених потужних обчислювальних системах (так званих суперкомп'ютерах). Це дасть змогу користувачам швидко та у короткі строки знаходити потрібну інформацію, економити свій час під час тяжких розрахунків та аналізів у сфері телекомунікацій.

Основні послуги, що надає товариство «ТЕЧКОМ» на даний момент:

- діяльність у сфері технологій і комп'ютерних інформаційних систем;
- оптова торгівля комп'ютерів, периферійним комп'ютерним обладнанням і програмним забезпеченням;
- ремонт комп'ютерів і периферійного обладнання;
- консультаційні послуги в сфері комп'ютерних технологій;
- діяльність з управління комп'ютерним обладнанням;
- послуги по розміщенню та переробці системних даних;
- монтаж промислової техніки та обладнання;

- будівництво розподільних об'єктів для забезпечення електроенергією і телекомунікаціями.

Організаційна структура – це сукупність виробничих ланок і впорядкованих основних ресурсів у системі компанії, а також і органів управління, та їхнього взаємозв'язку між собою, що забезпечують досягнення поставлених цілей компанії.

На підприємстві ТОВ «ТЕЧКОМ» були використані такі принципи під час побудови організаційної структури товариства:

- оптимальний розподіл праці між органами управління і окремими робітниками;
- структура управління має відображати цілі й завдання організації;
- співвідношення повноважень і відповідальності кожного працівника на підприємстві;
- структура управління має бути адекватною соціально-культурному середовищу

Також товариство розробляло свою структуру відповідно до таких вимог:

- адаптивність – здатність товариства пристосовуватись до змін, що можуть впливати на середовище з боку зовнішніх факторів;
- перспективність – вирішення стратегічних завдань, пов'язаних з розвитком виробництва;
- узгодженість інтересів усіх керівників та власників підприємства;
- простота – легкість організаційної структури для розуміння персоналом.

Організаційна структура товариства ТОВ «ТЕЧКОМ» формувалася у певні етапи, що призвели до визначення найефективнішого варіанту.

На ТОВ «ТЕЧКОМ» було прийняте рішення запровадження організаційної структури наближеної до лінійно-функціональної, що несе собою об'єднання лінійної і функціональної організаційних структур.

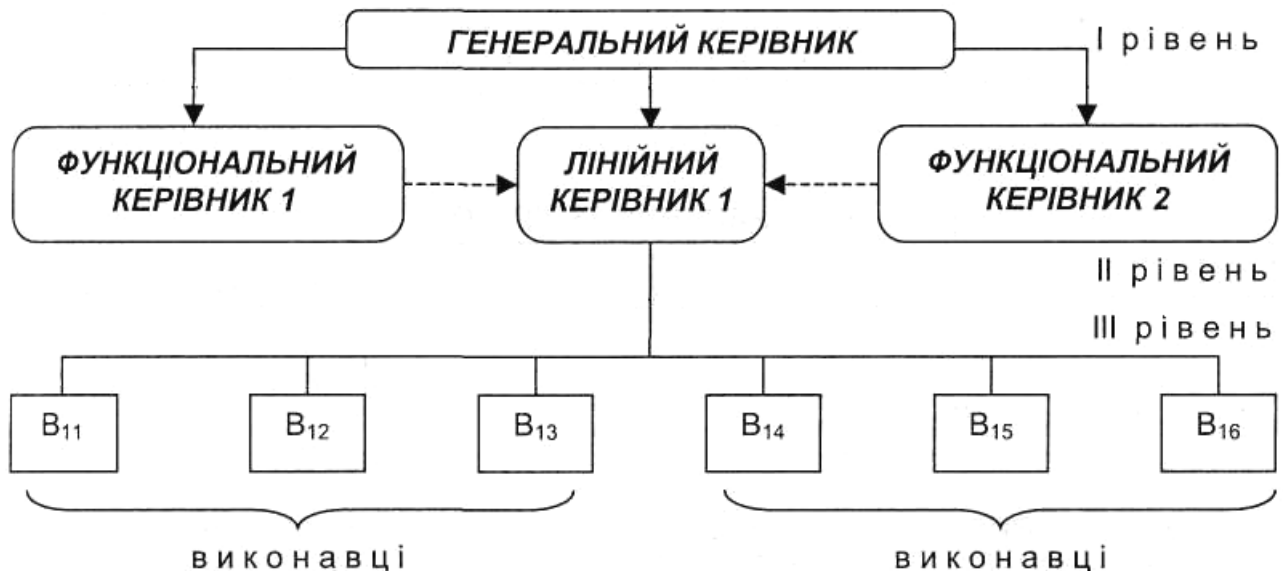

Рис. 2.1. Лінійно-функціональна (комбінована) структура управління

Отже товариство з обмеженою відповідальністю «ТЕЧКОМ» – комерційна організація, що веде свою господарську діяльність у сфері телекомунікацій та ІТ-технологій на території України впродовж 11 років. За роки професійної діяльності товариство завоювало репутацію клієнтів більш ніж 90 населених пунктів України, що мають позитивні відгуки про компанію.

Для відображення господарських процесів використовують кількісні і якісні, натуральні й вартісні показники.

Розглянемо деякі кількісні показники господарської діяльності підприємства.

Таблиця 2.1

Показники господарської діяльності ТОВ «ТЕЧКОМ»

Показник	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, +/-			
					2017/2016	2018/2017	2019/2018	2019/2016
Чистий дохід від реалізації продукції	132895	292858	321543	359912	159963	28685	38369	227017
Собівартість продукції	83091	196710	212437	237882	113619	15727	25445	154791
Витрати на збут	4795	7816	8212	8484	3021	396	272	3689

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Чистий фінансовий результат	7943	40240	49361	57568	32297	9121	8207	49625
Середня кількість працюючих	62	60	63	59	-3	3	-4	-4
Фондовіддача	3,71	4,96	5,04	5,04	1,25	0,08	0	1,33
Фондомісткість	0,2	0,2	0,2	0,2	-0,07	0	0	-0,07
Фондоозброєність	567,9	1012,4	1088,1	1128,2	444,42	75,7	40,1	560,22

Як ми бачимо з таблиці 2.1 товариство у порівнянні між 2016 та 2019 роком збільшило чистий дохід від реалізації продукції, а саме у 2016 році підприємство отримало – 132895 тис. грн, а у 2019 – 359912 тис. грн. Загалом по фінансовим результатам, то у 2016 році ми можемо спостерігати дуже позитивні показники ефективності діяльності підприємства у порівнянні з 2019 роком. Середня кількість працюючих на підприємстві майже не змінюється, що означає те, що працівники на підприємстві не мають схильності до звільнення.

Щодо фондовіддачі, то ми бачимо, що показник зріс на 1,33 на протязі 3-х років, що означає те що виготовлена продукція, що припадає на одну одиницю основних засобів майже не змінюється. Отже, через те, що фондовіддача збільшилися спостерігається зниження показнику фондомісткості, який становить у 2016 році 0.2. Фондоозброєність підприємства сягає 1128,2 грн, у 2019 [1, с. 55].

Таким чином, результати проведеного аналізу головних кількісних показників товариства с обмеженою відповідальністю «ТЕЧКОМ» дають можливість стверджувати, що підприємство є ефективним, щознаходить своє відображення в зростанні прибутку.

Капітал компанії зумовлює основну вартість засобів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, що направляються на формування його активів.

Проведемо аналіз капіталу ТОВ «ТЕЧКОМ» за 2016-2019 роки, та розглянемо структуру капіталу за окремими показниками.

Таблиця 2.2

Капітал ТОВ «ТЕЧКОМ»

Показники	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис грн			
					2017/2016	2018/2017	2019/2018	2019/2016
Власний капітал, тис.грн.	29651	52934	55851	76457	23283	2917	20606	46806
Пайовий капітал, тис.грн.	5	5	5	5	0	0	0	0
Інший додатковий капітал, тис.грн.	28614	32807	33441	51782	4193	634	18341	23168
Нерозподілений прибуток, тис.грн.	0	6014	7148	7277	6014	1134	129	7277
Поточні зобов'язання, тис.грн.	16788	31072	81190	83264	14284	50118	2074	66476

Розглянувши таблицю 2.2, можемо зробити висновок, що власний капітал підприємства з кожним роком зростає. Додатковий капітал теж помітно збільшився. Прибуток у 2016 році дорівнював нулю, а в 2019 – 7277 тис. грн. Також збільшилися поточні зобов'язання підприємства.

Аналіз майна компанії здійснюється на основі агрегованого балансу компанії та структури і динаміки оборотних активів.

Аналіз майна компанії передбачає проведення аналізу складу майна та його структури, знаходження джерел формування майна та зміни складових. [1, с. 44].

Майно компанії несе собою виробничі і невиробничі запаси, а також інші цінності, ціна яких знаходиться в самостійному балансі підприємства.

Проаналізуємо необоротний капітал підприємства ТОВ «ТЕЧКОМ» за 2017-2019 роки

Таблиця 2.3

Аналіз необоротного капіталу ТОВ «ТЕЧКОМ»

	2017		2018		2019		Абсолютне відхилення		
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	2019/2017	2019/2018	2018/2017
Нематеріальні активи:	2938	4,30	3452	2,93	4222	3,05	1284	770	514
первісна вартість	6810		7234		8145		1335	911	424

Продовження таблиці 2.3.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
накопичена амортизація	3872		3782		3923		51	141	-90
Незавершені капітальні інвестиції	5645	8,26	6287	5,34	7241	5,23	1596	954	642
Основні засоби:	59730	87,44	107918	91,72	126949	91,72	67219	19031	48188
первісна вартість	100772		156211		188198		87426	31987	55439
знос	41042		48293		61249		20207	12956	7251
Разом	68313	100	117657	100	138412	100	70099	20755	49344
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,41	-	0,31	-	0,33	-	-0,08	0,02	-0,10
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,59	-	0,69	-	0,67	-	0,08	-0,02	0,10
Коефіцієнт мобільності активів	0,23	-	0,16	-	0,15	-	-0,08	-0,01	-0,06

Як ми бачимо з таблиці 2.3, на підприємстві ТОВ «ТЕЧКОМ» під час визначення часток необоротних активів можна побачити, що переважають основні засоби. Впродовж трьох років частка основних засобів сягала близько 90%. До інших 10% необоротних активів товариства «ТЕЧКОМ» відносяться нематеріальні активи, що у 2019 році становили 3,05% та незавершені капітальні інвестиції, що у 2019 році становили 5,23%

Велика частка грошей в оборотних активах може одночасно свідчити про ефективне управління і гарну платіжну дисципліну підприємства або про недостатність джерел використання коштів, тобто нераціональне управління коштами підприємства. Першочергово потрібно визначити структуру використання капіталу підприємства та визначити частку оборотного капіталу в ньому.

Таблиця 2.4

Структура використання капіталу товариства «ТЕЧКОМ»

	2016	2017	2018	2019	2017/2016	2018/2017	2019/2018	2019/2016
Необоротні активи	87,33	81,32	85,86	86,66	-6,01	4,54	0,80	-0,67
Оборотні активи	12,67	18,68	14,14	13,34	6,01	-4,54	-0,80	0,67
Разом	100,00	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00

З таблиці 2.4 видно, що на товаристві «ТЕЧКОМ» перевищують необоротні активи і тримаються значення близько 80-90% за всі роки. Щодо оборотного капіталу, то він сягає у 2016 році – 12,67% та у 2019 році – 13,34%. Тобто підприємство намагається збільшувати частку оборотних активів підприємства протягом періоду.

Проведемо детальний аналіз оборотних активів товариства «ТЕЧКОМ» за 2016-2019 роки.

Таблиця 2.5

Аналіз оборотних активів товариства «ТЕЧКОМ»

	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення			
	тис. грн	тис. грн	тис. грн	тис. грн.	2017/2016	2018/2017	2019/2018	2019/2016
Запаси	863	857	921	1231	-6	64	310	368
Виробничі запаси	774	768	812	1025	-6	44	213	251
Товари	89	89	109	206	0	20	97	117
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	884	4300	5200	5500	3416	900	300	4616
Дебіторська заборгованість за розрахунками:								
за виданими авансами	201	2040	2432	2684	1839	392	252	2483
з бюджетом	1105	1	1	1	-1104	0	0	-1104
Інша поточна дебіторська заборгованість	1648	3044	4127	4712	1396	1083	585	3064
Гроші та їх еквіваленти	184	434	526	555	250	92	29	371

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Рахунки в банках	184	434	526	555	250	92	29	371
Витрати майбутніх періодів	925	2516	2732	2689	1591	216	-43	1764
Інші оборотні активи	73	2501	2633	2912	2428	132	279	2839
Разом	5883	15693	19384	21309	9810	3691	1925	15426

З таблиці 2.5 бачимо, що протягом аналізованих років спостерігається значний приріст оборотних активів – 15426 тис. грн., але разом з такою позитивною зміною ми можемо спостерігати зміни в структурі оборотних активів.

Таблиця 2.6

Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства

Показник	Роки				Абсолютне відхилення, +/-			
	2016	2017	2018	2019	2017/2016	2018/2017	2019/2018	2019/2016
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	29,16	22,59	18,66	17,53	-10,48	-3,93	-1,13	-11,63
Період обороту оборотних активів	12	16	19	20	88,00	3	1	8
Коефіцієнт закріплення оборотних коштів	0,03	0,04	0,05	0,05	159720,97	0,01	0	0,02

З таблиці 2.6 видно, що в цілому ефективність використання оборотних підприємства зменшилася протягом 2016-2019 років. Про це свідчить зменшення швидкості обертання оборотних активів на 11,63 обертів і, відповідно, збільшення періоду їх обороту на 8 днів. Низькі показники коефіцієнту закріплення оборотних активів зумовлює про їх вивільнення, що є гарною тенденцією.

Зменшення коефіцієнту оборотності і, відповідно збільшення тривалості одного обороту є негативним явищем, оскільки завдяки зменшенню швидкості обертання зменшуються і доходи на підприємстві.

Таким чином, результати проведеного аналізу головних кількісних показників товариства с обмеженою відповідальністю «ТЕЧКОМ» дають змогу стверджувати, що на підприємстві перевищують необоротні активи над оборотними.

2.2. Оцінка фінансового стану підприємства

Основними показниками, які характеризують фінансовий стан компанії є аналіз майнового стану, ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість, ділова активність та рентабельність.

Проведемо аналіз ліквідності балансу ТОВ «ТЕЧКОМ» (табл. 2.6)

Таблиця 2.7

Аналіз ліквідності балансу ТОВ «ТЕЧКОМ»

Актив	2017р.	2018р.	2019р.	Пасив	2017р.	2018р.	2019р.	Платіжний надлишок або нестача		
								2017р.	2018р.	2019р.
Найліквідніші активи (A1)	434	526	555	Найтерміновіші зобов'язання (П1)	31072	81190	83264	-30638	-80664	-82709
Активи, що швидко реалізуються (A2)	9385	11760	12897	Короткотермінові пасиви (П2)	0	0	5104	9385	11760	7793
Активи, що повільно реалізуються (A3)	5874	7098	7857	Довготермінові пасиви (П3)	0	0	0	5874	7098	7857
Активи, що важко реалізуються (A4)	68313	117657	138412	Постійні пасиви (П4)	52934	55851	76457	15379	61806	61955
Сума	84006	137041	159721		84006	137041	164825			

Таблиця 2.7 показує, що ліквідність балансу підприємства порушена. У 2016 по 2019 ми можемо спостерігати, що найтерміновіші зобов'язання значно перевищували суму найліквідніших активів. Тобто, підприємство не може бути абсолютно ліквідним. Позитивним чинником є, що товариству вдалося змінити ситуацію і швидкоореалізовані активи перевищували короткотермінові пасиви. Активи, що повільно реалізуються перевищують довготермінові пасиви. Слід зазначити, що підприємство не має взагалі довготермінових пасивів, що є позитивним явищем. Активи, що важко реалізуються також суттєво перевищують постійні пасиви по усім трьом рокам.

Таким чином, товариство «ТЕЧКОМ» має суттєві порушення тільки стосовно співвідношення А1-П1 (найліквідніші активи та найтерміновіші зобов'язання). За рештою показників активів та пасивів умови ліквідності дотримані.

Під час аналізу платоспроможності і ліквідності підприємства головним є аналіз коефіцієнтів. У таблиці 2.7. надається аналіз коефіцієнтів платоспроможності та ліквідності товариства.

Таблиця 2.8

Аналіз показників платоспроможності та ліквідності ТОВ «ТЕЧКОМ»

Показник	Норматив	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення			
						2017/2016	2018/2017	2019/2018	2019/2016
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2 – 0,35	0,01	0,01	0,01	0,01	0,004	-0,007	- 0,000	- 0,004
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,8-1	0,44	0,31	0,15	0,15	- 0,124	- 0,165	0,001	- 0,288
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,5 – 2	0,62	0,50	0,23	0,24	- 0,115	- 0,266	0,002	- 0,379
Коефіцієнт критичної ліквідності	0,8 – 1	0,51	0,47	0,22	0,22	- 0,033	- 0,250	- 0,000	- 0,283

Як бачимо з аналізу коефіцієнтів, підприємство має відхилення по кожному коефіцієнту, майже всі показники не досягають до нормативу. Це свідчить про те, що під час сплати термінових зобов'язань підприємство буде мати досить великі проблеми по перетворенню активів в кошти. Проте підприємство з кожним наступним роком приділяє більше уваги для покращення коефіцієнтів ліквідності. Це дуже добре спостерігається у коефіцієнтах поточної ліквідності та коефіцієнтах критичної ліквідності. У 2016 році ці коефіцієнти мали значення у 0,62 проте у 2019 вони зменшилися до 0,24, що досить далеко до нормативу.

Рівень використання ресурсів компанії, швидкість та інтенсивність їх обертання знаходиться показниками ділової активності.

Ділова активність компанії у фінансовому аспекті проявляється передусім у швидкості обороту його засобів. Оцінка її полягає у знаходженні поставлених

рівнів і динаміки різних фінансових коефіцієнтів оборненості, що є відносними показниками фінансових результатів діяльності компанії.

Таблиця 2.9

Аналіз ділової активності підприємства (активи) ТОВ «ТЕЧКОМ»

Показник	Абсолютне відхилення, тис грн							
	2016	2017	2018	2019	2017/2016	2018/2017	2019/2018	2019/2016
Коефіцієнт загальної оборотності капіталу (К _{оА}), оборотів	2,88	3,01	2,86	3,49	0,13	-0,15	0,63	0,61
Період обороту загального капіталу (Т _{оА}), днів	125	121	128	105	-4	7	-23	-20
Коефіцієнт оборотності оборотних (мобільних) засобів (К _{омз}), оборотів	30,41	29,16	22,59	18,66	-1,25	-6,57	-3,93	-11,75
Тривалість одного обороту оборотних засобів (Т _{омз}), днів	11,84	13	16	20	1,16179	3	4	8,161789
Коефіцієнт оборотності виробничих і товарних запасів (К _{оз}), оборотів	77,23	84,54	96,28	229,53	7,31	11,74	133,25	152,3
Тривалість одного обороту виробничих і товарних запасів (Д _{оз}), днів	4,66	4	4	2	-0,6614	0	-2	-2,6614
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (К _{одз}), оборотів	62,32	54,47	34,63	31,2	-7,85	-19,84	-3,43	-31,12
Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості (Т _{одз}), днів	5,78	7	11	12	1,22336	4	1	6,223363
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (К _{окз}), оборотів	18,97	15,94	13,58	11,84	-3,03	-2,36	-1,74	-7,13
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості (Т _{окз}), днів	18,98	23	27	31	4,02267	4	4	12,02267

З таблиці 2.9 випливає, що протягом звітних періодів майже всі показники ділової активності погіршилися, хоча навіть такі показники є доволі позитивними

для підприємства. Це приводить до збільшення періоду одного обороту. Коефіцієнт загального обертання перевищує 1, тобто можна говорити про велику інтенсивність обертання майна. Зростання фондівдачі також є свідченням інтенсифікації виробництва і покращенням ділової активності. Коефіцієнт загальної оборотності капіталу зріс на 0,61, що призвело до зниження тривалості періоду обороту загального капіталу до 105 днів, а це означає, що підприємство покращує свою операційну діяльність вцілому.

Таблиця 2.10

Аналіз ділової активності підприємства (пасиви) ТОВ «ТЕЧКОМ»

Показник	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис грн			
					2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2019/ 2016
Коефіцієнт оберненості власного капіталу (Ковк)	4,12	4,59	4,48	5,53	0,47	-0,11	1,05	1,41
Період окупності власного капіталу (Товк), днів	87	80	81	66	-7,38	1,00	-15,00	-21,38
Коефіцієнт оберненості інвестованого капіталу (Коік)	3,89	4,15	4,07	5,53	0,26	-0,08	1,46	1,64
Період окупності інвестованого капіталу (Тоік), днів	93	88	90	66	-4,54	2,00	-24,00	-26,54

З таблиці видно, що коефіцієнти оберненості власного і інвестованого капіталу збільшилися, що свідчить про покращення ділової активності у розрізі пасивів. Це призвело до зменшення періодів окупності власного капіталу до 66 днів, та періоду окупності інвестованого капіталу до 66 днів.

Показники фінансових результатів свідчать про абсолютну ефективність господарювання компанії за усіма напрямками його функціонування. Використовують багато видів показників рентабельності. Всі показники рентабельності та фінансових результатів є відносними і надають інформацію

скільки одиниць прибутку (валового, операційного, чистого) отримують на одиницю елементів виробництва (виробничих фондів, реалізованої продукції, загального капіталу, власного капіталу тощо), які сприяли його створенню.

Проаналізуємо показники рентабельності ТОВ «ТЕЧКОМ» (табл. 2.10).

Таблиця 2.11

Аналіз показників рентабельності ТОВ «ТЕЧКОМ»

Показник	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис грн			
					2017/2016	2018/2017	2019/2018	2019/2016
Рентабельність продукції	59,94%	48,88%	51,36%	51,30%	-11,06%	2,48%	-0,06%	-8,64%
Рентабельність операційної діяльності	7,87%	26,28%	19,95%	20,02%	18,41%	-6,33%	0,07%	12,15%
Рентабельність господарської діяльності	7,59%	26,21%	19,88%	19,95%	18,62%	-6,33%	0,07%	12,36%
Валова рентабельність продажу	37,48%	32,83%	33,93%	33,91%	-4,65%	1,10%	-0,02%	-3,57%
Операційна рентабельність продажу	7,54%	16,79%	18,77%	19,56%	9,25%	1,98%	0,79%	12,02%
Чиста рентабельність продажу	5,98%	13,74%	15,35%	16,00%	7,76%	1,61%	0,65%	10,02%
Рентабельність активів (економічна рентабельність) (ROA)	17,10%	47,90%	36,02%	36,04%	30,80%	-11,88%	0,02%	18,94%
Рентабельність власного капіталу (ROE)	26,79%	76,02%	88,38%	75,29%	49,23%	12,36%	-13,09%	48,50%
Рентабельність інвестиційного капіталу (ROI)	25,16%	76,18%	88,63%	70,78%	51,02%	12,45%	-17,85%	45,62%
Рентабельність оборотних активів	135,02 %	256,42 %	254,65 %	270,16%	121,40%	-1,77%	15,51%	135,14%
Рентабельність виробництва	28,00%	82,33%	55,94%	55,45%	54,33%	-26,39%	-0,49%	27,45%

З таблиці 2.11 видно, що ефективність діяльності підприємства протягом звітних періодів майже не змінилася. Про це свідчить те, що деякі показники рентабельності зросли, а деякі навпаки зменшилися.

Значення дохідних показників рентабельності досить значно зменшилися, що свідчить про зниження ефективності продажу продукції та послуг.

Значення ресурсних показників рентабельності навпаки зросли, що надає інформацію про збільшення інвестиційної привабливості компанії та збільшення добробуту інвесторів.

Зниження витратних показників рентабельності, свідчить про зменшення ефективності виробництва, проте рентабельність операційної та звичайної діяльності не змінилася, що є досить нормальним.

Таким чином, ми можемо бачити, що на підприємстві протягом періоду відбувалися певні зміни рентабельності, деякі показники збільшилися, деякі зменшилися, проте загалом підприємство має досить гарні показники рентабельності окрім витратних, що свідчить, про те, що компанії потрібно збільшити нагляд за витратами, задля недопущення їх надмірного зростання.

Далі проаналізуємо ймовірність настання банкрутства ТОВ «ТЕЧКОМ» за різними моделями.

Таблиця 2.12

**Аналіз ймовірності настання банкрутства ТОВ «ТЕЧКОМ» за моделлю
Альтмана**

№ фактору	Показник	2017	2018	2019
X1	робочий капітал/ активи	-0,183	-0,451	-0,388
X2	нерозподілений прибуток / активи	0,072	0,052	0,046
X3	ЕВІТ / активи	0,585	0,441	0,441
X4	Власний капітал/ позиковий капітал	1,704	0,688	0,918
X5	чистий дохід / активи	3,486	2,346	2,253
	Z =	8,01	4,14	4,78

Як ми бачимо з таблиці за моделлю Альтмана всі показники, які ми розраховали, є задовільними. Після додавання та перемноження коефіцієнтів згідно загальноприйнятих факторів за цією моделлю, ми дійшли висновку, що ТОВ «ТЕЧКОМ» знаходиться «у зоні безпеки», тобто підприємству не загрожує банкрутство на даному етапі.

Таблиця 2.13

Аналіз ймовірності настання банкрутства ТОВ «ТЕЧКОМ» за моделлю Спрінгейта

фактор	Показник	2014	2015	2016
A	Робочий капітал / Активи	-0,183	-0,451	-0,388
B	Прибуток до сплати податків та процентів / Активи	0,585	0,441	0,441
C	Прибуток до сплати податків / Короткострокова заборгованість	1,579	0,741	0,843
D	Обсяг продажу / Активи	3,486	2,346	2,253
	$Z =$	4,045	2,316	2,411

Як ми бачимо з таблиці, за моделлю Спрінгейта всі показники, які ми розраховували, також є досить задовільними. Після додавання та перемноження коефіцієнтів згідно загальноприйнятих факторів за цією моделлю, ми дійшли висновку, що ТОВ «ТЕЧКОМ» не загрожує банкрутство.

Таблиця 2.14

Аналіз ймовірності настання банкрутства за універсальною дискримінантною моделлю

фактор	Показник	2014	2015	2016
X1	Cash flow / зобов'язання	1,210	1,161	0,307
X2	валюта балансу / зобов'язання	2,704	1,688	1,918
X3	Прибуток / валюта балансу	0,479	0,360	0,360
X4	Прибуток / чистий дохід	0,137	0,154	0,160
X5	Виробничі запаси / чистий дохід	0,003	0,003	0,003
X6	Чистий дохід / валюта балансу	3,486	2,346	2,253
	$Z =$	7,858	6,481	5,244

З таблиці 2.14 видно, що за універсальною дискримінантною моделлю всі показники на підприємстві є позитивними. Після проведення остаточного аналізу згідно загальноприйнятих норм цієї моделі, ми можемо зробити висновок, що на підприємстві не має ризику ймовірності настання банкрутства.

Отже, як ми бачимо з проведеного аналізу за різними моделями, ТОВ «ТЕЧКОМ» є досить задовільним у підтримці свого підприємства. За усіма моделями підприємство підтримує належні показники, що слугує тому, що

підприємство знаходиться у стійкому стані, та не має ніяких передумов, щодо його банкрутства.

2.3. Аналіз фінансової стійкості підприємства

Для адекватної фінансової стабільності господарювання компанії у перспективі потрібно знайти конкретний рівень фінансової стійкості та здійснювати її кількісну оцінку.

Проаналізуємо абсолютні і відносні показники фінансової стійкості підприємства

Таблиця 2.15

Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості ТОВ «ТЕЧКОМ»

Показник	Методика розрахунку	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис грн			
						2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2019/ 2016
Власний оборотний капітал (ВОК)	$ВОК = ВК - НА$	-10905	-15379	-61806	-61955	-4474	-46427	-149	-51050
Робочий капітал (РК)	$РК = ВОК + ДовЗоб$	-10905	-15379	-61806	-61955	-4474	-46427	-149	-51050
Загальна сума джерел фінансування запасів і витрат (Кзаг)	$Кзаг = РК + Ккпк$	-7905	-15379	-61806	-56851	-7474	-46427	4955	-48946
Надлишок або нестача власних оборотних коштів	$\Delta Кво = ВОК - ЗВ$	-11768	-16236	-62727	-63186	-4468	-46491	-459	-51418
Надлишок або нестача робочого капіталу	$\Delta Крк = РК - ЗВ$	-11768	-16236	-62727	-63186	-4468	-46491	-459	-51418
Надлишок або нестача загальної величини джерел фінансування запасів і витрат	$\Delta Кзаг = Кзаг - ЗВ$	-8768	-16236	-62727	-58082	-7468	-46491	4645	-49314

Як свідчать дані аналізу абсолютних показників фінансової стійкості, підприємство використовує у своїй діяльності власні кошти і незначну кількість позикових коштів у 2017 та 2018 роках. Якщо підприємство не виконає певних завдань, щодо покращення формування капіталу на підприємстві, то в подальшому йому не буде можливості для поповнення необоротних та оборотних активів. Це призведе до зменшення обсягів виробництва, а згодом зниження рентабельності та дохідності. В кінцевому випадку це може бути причиною виникнення банкрутства. Окрім цього слід вказати те, що компанії недостатньо власного оборотного капіталу та робочого капіталу для належного фінансування загальної величини запасів і витрат.

Таблиця 2.16

Аналіз відносних показників фінансової стійкості підприємства

Показник	2016	2017	2018	2019	Абсолютне відхилення, тис грн			
					2017/2016	2018/2017	2019/2018	2019/2016
Коефіцієнт інвестування (Кінв)	0,73	0,77	0,47	0,55	0,04	-0,3	0,08	-0,18
Індекс постійного активу (Іпа)	1,37	1,29	2,11	1,81	-0,08	0,82	-0,3	0,44
Індекс постійного активу ₁ (Іпа ₁)	1,37	1,29	2,11	1,81	-0,08	0,82	-0,3	0,44
Коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу (Кман)	0,2	0,3	0,35	0,28	0,1	0,05	-0,07	0,08
Коефіцієнт маневреності робочого капіталу (Кмрк)	-0,37	-0,29	-1,11	-0,81	0,08	-0,82	0,3	-0,44
Коефіцієнт забезпечення матеріальних запасів власними джерелами (Кмз)	-12,64	-17,95	-67,11	-50,33	-5,31	-49,16	16,78	-37,69

Продовження таблиці 2.16

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Коефіцієнт покриття запасів робочим капіталом (Кпз)	-12,64	-17,95	-67,11	-50,33	-5,31	-49,16	16,78	-37,69
Коефіцієнт стабільності структури оборотних активів (Кзвок)	-1,85	-0,98	-3,19	-2,91	0,87	-2,21	0,28	-1,06

З таблиці 2.16 видно, що постійні активи фінансуються за допомогою власного капіталу. Невелике збільшення коефіцієнту інвестування вказує на розширення можливостей фінансування за допомогою власних коштів компанії.

Коефіцієнти маневреності власного оборотного і робочого капіталу показують як на недостатню кількість власного оборотного капіталу, так і на нестачу робочого капіталу у фінансуванні активів, отже на недостатню фінансову стійкість. Загалом динаміка коефіцієнтів маневреності є досить позитивним, що показує на збільшення гнучкості компанії у використанні постійних джерел фінансування.

Коефіцієнти забезпечення та покриття запасів є негативними, що свідчить про те, що підприємству не вистачає коштів для покриття усіх витрат. Підприємство терміново необхідно збільшити суму власного оборотного капіталу.

Висновки до розділу 2

1. Товариство з обмеженою відповідальністю «ТЕЧКОМ» – комерційна організація, що веде свою господарську діяльність у сфері телекомунікацій та ІТ-технологій на території України впродовж 10 років. За роки професійної діяльності товариство завоювало репутацію клієнтів більш ніж 90 населених пунктів України, що мають позитивні відгуки про компанію. За допомогою усіх

кроків та методів вирішення на ТОВ «ТЕЧКОМ» було прийняте рішення запровадження організаційної структури наближеної до лінійно-функціональної, що представляє собою об'єднання лінійної і функціональної організаційних структур.

2. Проведений аналіз ТОВ «ТЕЧКОМ» показує, що підприємство є досить фінансово стійким. За усіма моделями підприємство підтримує належні показники, що слугує тому, що підприємство знаходиться у стабільному стані, та не має ніяких причин, щодо його банкрутства. Єдиною проблемою, що є на підприємстві, є порушення ліквідності балансу, а саме співвідношення А1-П1 (найліквідніші активи та найтерміновіші зобов'язання). За рештою показників активів та пасивів умови ліквідності дотримані. Також слід зазначити те, що підприємству у 2019 році вдалося підвищити значення ресурсних показників рентабельності, що свідчить про підвищення інвестиційної привабливості та збільшення добробуту власників.

При проведенні аналізу капіталу підприємства було виявлено, що на товаристві ТОВ «ТЕЧКОМ» не вистачає власних джерел формування капіталу, та при цьому підприємство не використовує позикові джерела задля подальшого функціонування.

3. Проведений аналіз фінансової стійкості ТОВ «ТЕЧКОМ» показує, що підприємство використовує у своїй діяльності власні кошти і незначну кількість позикових коштів у 2017 та 2018 роках. Якщо підприємство не виконає певних завдань, щодо покращення формування капіталу на підприємстві, то в подальшому йому не буде можливості для поповнення необоротних та оборотних активів. Це призведе до зменшення обсягів виробництва, а згодом зниження рентабельності та доходності. В кінцевому випадку це може бути причиною виникнення банкрутства. Також слід зазначити те, що підприємству не достатньо власного оборотного капіталу та робочого капіталу для подальшого фінансування основної величини запасів і витрат. постійні активи профінансовані за рахунок власного капіталу. Невелике збільшення коефіцієнту інвестування вказує на розширення можливостей фінансування за допомогою власних коштів компанії.

Коефіцієнти маневреності власного оборотного і робочого капіталу показують як на недостатню кількість власного оборотного капіталу, так і на нестачу робочого капіталу у фінансуванні активів, отже на недостатню фінансову стійкість. Загалом динаміка коефіцієнтів маневреності є досить позитивним, що показує на збільшення гнучкості компанії у використанні постійних джерел фінансування.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКОСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Шляхи забезпечення фінансової стійкості підприємства за допомогою інструментів фінансового менеджменту

У теперішніх економічних умовах суб'єкти господарювання самостійно визначають і здійснюють фінансово-економічну діяльність. У цьому разі увага приділяється забезпеченню і прогнозуванню можливостей економічного розвитку, що є неможливим без знаходження таких базових характеристик, як платоспроможність або фінансова стійкість.

Фінансова стійкість підприємства є головною з умов адекватної і стабільної роботи компанії в теперішніх умовах. Коли компанія фінансово стійка, ліквідна, то компанія за собою несе низку переваг над іншими компаніями такого ж профілю при знаходженні кредитів, залученні інвестицій, у виборі постачальників і прийнятті кваліфікованих працівників. Чим більша стійкість підприємства, тим більше воно незалежне від неочікуваних змін ринкової кон'юнктури і, отже, тим менші ризики, що зумовлюють банкрутство.

Дослідження питання підвищення фінансової стійкості є актуальним, тому що на даному етапі основною проблемою ефективного функціонування компаній є низький рівень їх фінансової стійкості. Виступаючи дієвим інструментом фінансового контролінгу, без якого неможливо налагодити ефективне антикризове фінансове управління підприємством, система завчасного попередження й реагування на погіршення фінансового стану суб'єкта підприємництва є специфічною інформаційною системою, покликаною своєчасно виявляти кризову ситуацію, що напряду або опосередковано загрожує його подальшому адекватному функціонуванню й навіть існуванню, та оперативно сигналізувати про це менеджерському персоналу компанії.

Кризові явища складають загрозу фінансової стійкості компаній, але в умовах постійного розвитку економіки їх розповсюдження закономірно. Через це потрібно виявляти економічні кризи у фінансовій стійкості підприємства і своєчасно вживати заходів з управління кризовими явищами, комплекс яких складає управління фінансовою стійкістю. Таким чином, в умовах кризи планування надає змогу обійти велику кількість помилок в визначенні окремих альтернатив ринкової динаміки, поведінки конкурентів і партнерів компанії на різних ринках [26, с. 288].

Ранжування цілей фінансового менеджменту відносно фінансової стійкості підприємств наведено в табл. 3.1.

Представлений в табл. 3.1 можливий вплив цілей фінансового менеджменту несе собою умовний характер і обґрунтовується обраною політикою управління фінансами підприємства (консервативна, раціональна або агресивна), залежно від якої створюється система цілей фінансового менеджменту. Процес управління фінансовою стійкістю – це сукупність ряду циклічних дій, що пов'язані з виявленням факторів, які впливають на фінансову стійкість, з знаходженням і організацією виконання ухвалених фінансових рішень.

Стратегічне управління фінансовою стійкістю має забезпечувати певні основні напрямки фінансового менеджменту та тип фінансової політики, а й вид фінансової стійкості, що зумовлений для компанії у теперішній момент часу. Фінансово стійкий стан компанії надає змогу здійснювати активний розвиток компанії (поєднання операцій з різним рівнем фінансового ризику, що дозволяє застосовувати інновації, проводити модернізацію і технічне переозброєння компанії).

В умовах стабільного фінансового стану потрібні заходи для збільшення результативності продажів, обережних вкладень в ризикові інвестиції, їх ранжування за ступенем терміновості використання. Компанії, яка має нестійкий фінансовому стан, при проведенні вкладень доречно надавати перевагу менш ризиковим операціям і що мають найменший термін окупності.

Таблиця 3.1

Ранжування цілей фінансового менеджменту за ступенем впливу на фінансову стійкість підприємства

Вид цілей фінансового менеджменту	Цілі фінансового менеджменту	Можливий вплив на фінансову стійкість при досягненні цілі
Стратегічні	Лідерство на ринку	Негативний
	Максимізація вартості капіталу	Негативний
	Максимізація прибутку: - зростання рентабельності продажу; - зростання обсягів виробництва та реалізації	Позитивний
	Ефективне використання всіх видів ресурсів: - ефективність виробництва	Позитивний
	Уникнення банкрутства: - забезпечення стійкості функціонування підприємства; - досягнення раціонального співвідношення власних та позикових ресурсів	Позитивний
Тактичні	Збалансованість сум та строків надходження та витрачання грошових ресурсів: - достатність обсягів грошових надходжень; - збільшення оборотності коштів підприємства	Позитивний
	Мінімізація витрат (зниження собівартості продукції)	Позитивний

Оскільки позитивним чинником фінансової стійкості є існування джерел формування запасів, а негативним фактором – величина запасів, то основними рішеннями виходу з нестійкого і кризового фінансового станів є: поповнення джерел формування запасів і оптимізація їх структури, а також фактичне зниження рівня запасів. Це можна здійснити за допомогою таких способів:

- збільшення реального власного капіталу за допомогою збільшення розміру статутного капіталу, а також за допомогою накопичення нерозподіленого прибутку

(використовується у випадку, коли компанія не несе непокриті збитки за досліджуваний період, інакше особливих результатів дати не може);

- розробка адекватної фінансової стратегії компанії, яка б надала змогу компанії збільшити короткострокові та довгострокові позики, при цьому підтримуючи адекватний баланс між власним і позиковим капіталами;

- перевірка середньозважених величин запасів продукції на виробництві на день, тиждень, місяць. Зменшення обсягів запасів походить за рахунок планування залишків запасів, а також реалізації незадіяних товарноматеріальних цінностей. Більший розмір запасів, впливає на кредиторську заборгованість, що відповідно негативно для підприємства [38, с. 75].

Також позитивний вплив на покращення фінансової стійкості компанії має надати: покращення роботи зі стягнення дебіторської заборгованості, в результаті якої відбувається збільшення частини грошових коштів, прискорення оборотності оборотних коштів, збільшення обсягів власними оборотними засобами; збільшення темпів оборотності дебіторської заборгованості і як висновок більш ритмічні надходження коштів від дебіторів, покращення «запасу міцності» за показниками платоспроможності тощо.

Тому, для збільшення фінансової стійкості компанії потрібно вишукувати резерви для підвищення темпів нагромадження власних джерел, належного рівня матеріальних оборотних засобів власними джерелами. Окрім цього, потрібно знаходити найбільш оптимальне співвідношення фінансових ресурсів, при якому компанія, вільно маневруючи грошовими коштами, здатна шляхом адекватного їх використання забезпечити безперебійний процес виробництва та реалізації продукції або надання послуг, а також витрати по його розширенню та оновленню

3.2. Основні напрями покращення системи управління фінансовою стійкістю ТОВ «ТЕЧКОМ»

Щоб досягти удосконалення управління фінансовою стійкістю ТОВ «ТЕЧКОМ» необхідно:

- визначити величину потрібних і реально необхідних грошових ресурсів за джерелами їх формування і напрямками використання для здійснення операційної, інвестиційної та інших видів діяльності;
- оптимізувати структуру капіталу за джерелами формування і напрямками розміщення;
- визначити прогнозовану дохідність капіталу, авансованого на формування активів підприємства
- розробити альтернативні чи запобіжні заходи на випадок відхилень від прогнозованих показників;
- контролювати й оперативно реагувати на хід виконання фінансового плану.

У процесі розроблення фінансового плану в економічній літературі пропонується поетапно прогнозувати:

- доходи, витрати й прибуток від інвестиційної, фінансової, операційної, та інших видів діяльності та чистий прибуток і шляхи для його використання;
- потребу в оборотних коштах за джерелами формування і шляхи його використання;
- джерела інвестиційних ресурсів для належного підтримання плану капітальних вкладень;
- кількість і напрями застосування коштів соціального спрямування;
- баланс активів і пасивів на кінець запланованого періоду.

На першому етапі необхідно розробити план доходів, витрат і прибутку з тим, щоб упевнитися в економічній і фінансовій результативності прогнозованих видів діяльності, достатності очікуваного чистого прибутку для самоокупності (простого відтворення) та остаточно визначитися у напрямках діяльності.

На другому етапі слід подбати про достатність грошових ресурсів для ритмічного кругообігу оборотних виробничих фондів і фондів обігу, тобто створити фінансові передумови виконання прогнозованих обсягів діяльності. Для цього доцільно скласти баланс грошових ресурсів, у якому відобразити потребу в обігових коштах для формування запасів планових оборотних засобів, з одного боку, і джерела формування обігових коштів – з другого. Слід зауважити, що структура джерел має бути не довільною, а такою, що забезпечить підприємству платоспроможність, кредитоспроможність і ліквідність поточних зобов'язань. Тому величина власних обігових коштів повинна бути прогнозованою, має встановлюватися норматив. Обов'язок підприємства забезпечити їх наявність у розмірі, не меншому за норматив [17, с. 214].

На третьому етапі необхідно визначити джерела фінансування капітальних вкладень, щоб уникнути недофінансування об'єктів і не допустити непланового вилучення власних коштів із обігу на капітальні вкладення. За великих обсягів капітальних вкладень доцільно скласти баланс фінансування капітальних вкладень, в якому відобразити їх напрями та конкретні джерела фінансування. Якщо підприємство залучає зовнішні інвестиції на визначений строк, треба спершу скласти розрахунок їх окупності. За невеликих обсягів капітальних вкладень джерела і напрями використання коштів на реальні інвестиції можна відобразити окремими розділами у балансі грошових ресурсів.

Четвертий етап пов'язаний із соціальною політикою підприємства. Щоб забезпечити успішне виконання показників бізнес-плану і фінансового плану зокрема, необхідно приділити належну увагу персоналу підприємства, його соціальному захисту, оскільки матеріальне заохочення є важливою мотивацією до праці, до новацій. Від соціальної політики підприємства великою мірою залежить прогрес на підприємстві, трудова дисципліна і кадрова стабільність. Тому підприємству доцільно виробити систему матеріального заохочення, поєднати її з результатами праці та кінцевими фінансовими результатами підприємства, визначити джерела фінансування, скласти кошторис та забезпечити прозорість і гласність використання коштів.

На завершальному етапі необхідно скласти прогнозний баланс активів і пасивів підприємства на кінець планового періоду, визначити структурні зміни, які відбудуться за умов виконання фінансового плану, проаналізувати їх вплив на фінансовий стан підприємства, розрахувати очікувані показники, за якими оцінюється фінансова стабільність, провести їх порівняльний аналіз за останні 3—5 періодів, з тим щоб запобігти можливому погіршенню фінансового стану підприємства. Із сказаного випливає, що кожний етап потребує певних економічно обґрунтованих розрахунків. Потрібно зазначити, що комплексне фінансове планування потребує фахового підходу. Під час розробки плану й підтримки контролю за ходом його здійсненням у полі зору менеджера має бути вся різнобічна фінансово-господарська діяльність компанії. Першочерговим його завданням повинно бути знаходження та забезпечення фінансової стабільності суб'єкта господарювання шляхом максимального використання внутрішніх важелів ресурсного забезпечення кругообігу виробничих фондів, підвищення фондівіддачі і рентабельності активів, забезпечення високої ліквідності боргових зобов'язань. Водночас фінансовий менеджер повинен аналізувати доступну інформацію про діяльність конкурентів підприємства, прогнозувати вплив зовнішніх чинників на фінансовий стан підприємства, розробляти запобіжні чи альтернативні заходи, щоб забезпечити фінансову стійкість і конкурентоспроможність. необхідні передумови фінансової стабільності. Такі показники мають лягти в основу розробки фінансового плану і порівняльного аналізу фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності.

До складових концепції забезпечення стабілізації фінансового стану компанії потрібно віднести: у першу чергу обґрунтування принципів її досягнення; у другу чергу створення умов для використання сталої фінансової рівноваги; у третю чергу визначення чинників впливу і послідовність їх врахування для формування стратегії розвитку компанії [5, с 92].

Головні етапи розробки стратегії стабілізації фінансового стану компанії такі:

- створення інформаційної бази для ретроспективної оцінки дій, ужитих в подальшому спрямуванні;
- визначення головних фінансових проблем і стратегічної цілі;
- аналіз і оцінка впливу чинників зовнішнього середовища на прогнозний рівень фінансової рівноваги;
- створення різноманітних прогнозних варіантів знаходження фінансової стабільності;
- створення системи критеріїв для оптимізації зазначеної стратегії ;
- аналіз прогнозних варіантів і вибір найкращого з них ;
- знаходження системи заходів щодо реалізації обраного варіанта стратегії, проведення контролю за його здійсненням.

Виходячи з проаналізованих показників у попередньому розділі можна сказати, що відношення вартості матеріальних оборотних засобів і величин власних і позичених джерел їх формування визначає фінансову стійкість підприємства. Забезпечення засобів та затрат джерелами формування являється суттю фінансової стійкості, тоді як платоспроможність виступає її внутрішнім проявом.

Однією з головних проблем для ТОВ «ТЕЧКОМ», як і для багатьох інших підприємств, є низький рівень окремих показників фінансової стійкості (автономії, маневреності), зумовлений невеликою величиною власного капіталу для фінансування діяльності компанії. То ж на сьогоднішній день для переважної кількості компаній головним питанням є оптимізація адекватної структури капіталу. Це таке збалансування між власним і позиковим капіталом, під час якого використовується найефективніша пропорційність між дохідністю та фінансовою стійкістю компанії.

Якщо у 80-90-ті рр. ХХ ст. в зарубіжних країнах світу досить високою вважали частину позикового капіталу на рівні 40-50 %, то в останні роки нормальним є відповідний показник на рівні 60-70 %.

При цьому більшість зарубіжних економістів стверджує, що залучені ресурси є дешевшими і тому кращими, в порівнянні з власними.

У вітчизняній же практиці зворотна картина. Водночас, найбільш розповсюдженою і економічно поясненою є стратегія диверсифікації джерел фінансування, що збільшує гнучкість підприємства у мінливому економічному середовищі.

Виділяють наступні основні шляхи оптимізації структури капіталу [9, с. 122]:

1. Метод оптимізації структури капіталу за критерієм максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності. Метод зумовлений на великій кількості розрахунків рівня фінансової рентабельності при різній структурі капіталу. Остання аналізується через такий показник, як ефект фінансового важеля (левериджу).

Фінансовий леверидж – це застосування компанією позикового капіталу, яке впливає на зміну результативності власного капіталу і дає йому можливість знайти додатковий прибуток на власний капітал. Фінансовий леверидж – це стратегічна характеристика економічного потенціалу компанії.

Ефект фінансового левериджу виступає і додатною величиною, так і від'ємною. Окрім того, цей ефект існує завдяки використанню не тільки за рахунок оплаченого кредиту, але і безоплатних позикових ресурсів (кредиторської заборгованості). Чим більша є частина останніх в загальній сумі позикових коштів, тим більшим є значення ефекту фінансового левериджу.

Позитивний ефект фінансового левериджу існує у тих випадках, коли позиковий капітал, який взято під фіксований відсоток, використовується компанією у процесі діяльності таким чином, що надає більш високий прибуток, ніж фінансові витрати, тобто дохідність сукупного капіталу більша за середньозважену ціну позикових ресурсів.

Знаходження методик оцінки ефекту фінансового левериджу надає змогу обґрунтувати, наскільки механізму впливу позикового капіталу на ступінь прибутковості власного капіталу і ступінь фінансового ризику надає можливість цілеспрямовано управляти як вартістю, так і структурою капіталу компанії.

2. Метод оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації вартості. Метод зумовлюється на першочерговій оцінці власного та позикового капіталів за окремих умов їх знаходження, обслуговування та використання багатоваріантних розрахунків середньозваженої вартості капіталу і, тому, пошуку найбільш доцільної ринкової вартості компанії.

За кордоном даний метод отримав значну критику. Вважається, що ціна капіталу не походить від його структури, і тому її неможливо збільшити. За даною концепцією ціна капіталу буде вирівнюватися за рахунок перерозподілу ресурсів, що отримують компанії від усіх фізичних осіб через проведення операції на фондовому ринку. При цьому мають бути дотримані наступні вимоги: наявний ефективний ринок, відсутність однакового розміру відсотків для фізичних та юридичних осіб, можливість ідентифікації компанії за однаковими ступенями ризику. У нашій країні дотримання усіх вимог є неможливим.

3. Метод оптимізації структури капіталу за критерієм фінансових ризиків. Він зумовлений із процесом диференційованого вибору джерел фінансування окремих складових частин активів компанії: оборотний актив (з поділом на постійну й змінну частини). необоротний актив.

В основі кожного з вищезазначених методів лежить тільки один основний показник. З застосуванням нинішніх підходів до оптимізації структури капіталу компаній потрібно знаходити комплексні заходи щодо покращення, які містять збалансування декількох критеріїв. Найбільш правильним щодо досягнення оптимальності співвідношення структурних елементів капіталу компанії може бути метод, який пояснюється на одночасному підприємством максимізації зростання рентабельності власного капіталу та мінімізації середньозваженої вартості капіталу, тому необхідно розрахувати таку структуру капіталу, при якому середньозважена вартість капіталу та величина фінансового левериджу будуть досить високими для компанії.

Так, метод оптимізації цільової структури капіталу за критерієм максимізації рівня зумовленої фінансової прибутковості (рентабельності власного капіталу) надасть можливість розрахунково знайти лише оптимальну величину ефекту

фінансового важеля. Якщо застосовувати тільки його, то другий аспект достатності власних коштів для нормального функціонування компанії – його платоспроможність – може бути досить низьким. Тобто адекватно великий ступінь ефекту фінансового важеля визначає збільшення прибутковості власного капіталу і в той же час, як правило, призведе до зниження фінансового стану компанії. А саме – до порушення умов платоспроможності та, як наслідок, до нестачі власних грошових коштів у підприємства, що призведе до зниження його фінансової стійкості.

Формування адекватної структури капіталу за критерієм мінімізації його вартості також призведе до втрати компанії своєї фінансової стійкості. Адже, як правило, вартість капіталу компанії є більша, ніж позикового, і звичайно, політика формування фінансових ресурсів буде спрямована у більшості випадків на використання залучених коштів.

Але загальна рекомендація більшості вчених зводиться до того, що 100 % позиковий капітал і виключно власне фінансування є недоречними стратегіями управління, тому потрібно розрахувати таку структуру капіталу, при якій середньозважена вартість капіталу та величина фінансового левериджу будуть найкращими [10, с. 144].

При аналізі фінансової стійкості підприємства також дуже важливим є аналізувати всі ситуації, можливості, стратегії, для того щоб у майбутньому не зробити певні помилки в виборі управлінських рішень і для того щоб підприємство розвивалося та збільшувало свої цілі та можливості.

Одним з інструментів, що може допомогти нам є SWOT-аналіз

SWOT-аналіз – це метод оцінки внутрішніх і зовнішніх чинників, що впливають на розвиток підприємства або проекту.

Проведення SWOT-аналізу несе собою розподіл факторів, що впливають на компанію на 4 категорії:

- 1) сильні сторони;
- 2) слабкі сторони;
- 3) можливості;

4) загрози.

Для початку проведемо аналіз товариства ТОВ «ТЕЧКОМ» за внутрішніми факторами, що впливають на підприємство, Для більш детального аналізу розмістимо слабкі та сильні сторони підприємства у порядку зменшення їх дії на підприємстві.

Таблиця 3.2

Сильні та слабкі сторони ТОВ «ТЕЧКОМ»

Сильні сторони	Слабкі сторони
Досить широкий асортимент послуг	Слабка структура управління
Репутація на ринку	Середній рівень цін
Досить висока рентабельність	Не використовуються думки та побажання робітників під час прийняття управлінських рішень
Високий контроль якості наданих послуг та швидка обробка клієнтських запитів	Слабкість в розповсюдженні нових видів послуг
Висока кваліфікація робітників	Непридатність наданих послуг в малорозвинених регіонах країни
Допомога клієнтам у разі виникнення проблем	Залежність від постачальників комплектуючих для надання послуг
Надання можливостей кар'єрного росту для робітників	Відсутність сайту організації
Розширення клієнтської бази	Постійні витрати на організацію та управління капіталом
Конкурентоздатна цінова політика на ринку	Необхідність у інвестиціях задля розширення послуг товариства
Наявність постійних клієнтів та акцій для постійних клієнтів, щодо надання послуг	Недостатня кількість власного капіталу на підприємстві
Досвід і авторитет компанії у своїй тематиці робіт	Досить слабкий маркетинговий відділ
Сучасні технології у роботі	Відсутність інтересу персоналу в збільшенні продажів, та розширенні клієнтської бази

Як ми бачимо з таблиці 3.2 товариство ТОВ «ТЕЧКОМ» має багато сильних сторін та приблизно таку ж кількість слабких сторін, що негативно впливає на розвиток підприємства, підприємство має можливості до розвитку та розширення на ринку, проте головною слабкою стороною підприємства є те, що у власників та керівників товариством не має інтересу в збільшенні та розширенні клієнтської бази [16, с. 222]

Проведемо аналіз за зовнішніми факторами, що впливають на підприємство ТОВ «ТЕЧКОМ», тобто визначимо можливості та загрози:

Таблиця 3.3

Можливості та загрози ТОВ «ТЕЧКОМ»

Можливості	Загрози
Стійкий попит на послуги товариства	Інфляція на вітчизняному ринку
Державна підтримка малих підприємств	Нестабільна ситуація с курсом валют на вітчизняному ринку
Розвиток економіки країни	Поява нових конкурентів
Зниження цін на комплектуючі матеріали для надання послуг	Технологічні винаходи в зарубіжних країнах, що зменшать конкурентоспроможність вітчизняних підприємств
Інтерес зарубіжних інвесторів у сфері телекомунікацій.	Соціально-політична нестабільність
Можливість брати участь у міжнародних проектах	Висока залежність від інтелектуальних здібностей виконавців виробничого процесу
Відсутність високої конкуренції найближчим часом	Збільшення податкового тиску

Отже, підприємство має багато можливостей для розвитку та розширення своєї діяльності, проте є певні загрози. Через те що підприємство має досить специфічну сферу діяльності, а саме розробка нових ІТ-технологій та телекомунікації головною загрозою є те, що якщо у розвинених зарубіжних країнах буде певний науковий прорив або відкриття, то підприємство зменшить свою конкурентоспроможність, а в подальшому, якщо не прийме певних заходів по розвитку збанкрутиться через відсутність необхідності їх діяльності на ринку.

На основі даних з таблиць 3.1 та 3.2 узагальнимо усі слабкі та сильні сторони, можливості та загрози. Побудуємо наступну SWOT –аналіз (табл. 3.3)

Таблиця 3.4

SWOT-аналіз ТОВ «ТЕЧКОМ»

Внутрішнє середовище	Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
	1. Відносно невеликий, проте кваліфікований персонал 2. Хороша репутація у споживачів 3. Сучасні технології 4. Висока якість послуг	1. Великі затрати для розповсюдження та створення нових послуг 2. Недостатня кількість коштів на підприємстві 3. Відсутність інтересу в розширенні товариства 4. Постійні витрати на організацію управління капіталом

Продовження таблиці 3.4

Зовнішнє середовище	Можливості (О)	Загрози (Т)
	1. Залучення іноземних інвесторів 2. Збільшення попиту на послуги у даній сфері діяльності 3. Відсутність конкурентів у даній сфері наступні 3-4 роки.	1. Інфляція країни 2. Висока залежність від інтелектуальних здібностей персоналу товариства 3. Загроза у науковому прориві з боку інших зарубіжних країн у даній сфері діяльності

Виходячи з даних SWOT-аналізу ми дізналися про те, що на підприємстві існують певні помилки в стратегії підприємства, що можуть в подальшому призвести до банкрутства товариства в цілому. SWOT-аналіз допоміг поглянути на сильні та слабкі сторони товариства, проаналізувати певні можливості та загрози зовнішнього середовища. В результаті можна дійти такого висновку, що у підприємства є всі можливості задля процвітання та розширення своєї діяльності, проте власники підприємства та керівники не мають інтересу до саморозвитку товариства, його розширення. Отже, керівникам товариства потрібно розуміти, що якщо вони не почнуть своєчасно розвивати товариство, то згодом підприємство не буде мати клієнтів, через те, що сфера ІТ-технологій не стоїть на місці, та з кожним подальшим роком розвивається. ТОВ «ТЕЧКОМ» потребує таку стратегію, що зможе збільшити сильні сторони, побороти слабкі, і найголовніше зменшити негативний вплив від загроз зовнішніх факторів.

3.3. Шляхи оптимізації структури капіталу ТОВ «ТЕЧКОМ»

Структура капіталу – це відношення між власними та залученими фінансовими коштами, що в подальшому використовується для господарської діяльності підприємства

При проведенні аналізу капіталу підприємства було виявлено, що на товаристві ТОВ «ТЕЧКОМ» не вистачає власних джерел формування капіталу, та

при цьому підприємство не використовує позикові джерела задля подальшого функціонування.

Тому потрібно провести розрахунок оптимальної структури капіталу за критерієм мінімізації середньозваженої вартості та максимізації ефекту фінансового левериджу підприємства

Фінансовий леверидж – це застосування товариством позикового капіталу, що впливає на зміну рентабельності власного капіталу і надає можливості для збільшення додаткового прибутку власного на власний капітал.

Таблиця 3.5

Розрахунок оптимальності структури капіталу за критерієм мінімізації його середньозваженої вартості та максимізації ефекту фінансового левериджу для ТОВ «ТЕЧКОМ»

Показник	Частка позикового капіталу								
	30%			50%			80%		
Капітал разом	159721			159721			159721		
Власний капітал	111804,7			79860,5			31944,2		
Позиковий капітал	47916,3			79860,5			127776,8		
Прибуток до сплати відсотків і податку (варіанти)	70397	90397	110397	70397	90397	110397	70397	90397	110397
Відсотки за позики, млн.грн.(20%*р.3)	9583	9583	9583	15972	15972	15972	25555	25555	25555
Прибуток	44137	64137	84137	40777	60777	80777	35737	55737	75737
Податок на прибуток	7945	11545	15145	7340	10940	14540	6433	10033	13633
Чистий прибуток	36192	52592	68992	33437	49837	66237	29304	45704	62104
Рентабельність власного капіталу	0,32	0,47	0,62	0,42	0,62	0,83	0,92	1,43	1,94
Рівень фінансового важеля	2,54			2,89			3,1		
Загальна потреба в капіталі	1			1			1		
Податковий коректор	0,82			0,82			0,82		
Рівень ставки за кредит з урахуванням податкового коректору	15,8			15,8			15,8		
Рівень передбачених дивідентних виплат	0			0			0		

Продовження таблиці 3.5

1	2	3	4
Вартість капіталу :			
Власного	0	0	0
Позикового	7570,78	12617,96	20188,73
Середньозважена вартість капіталу	3627635,4	10076765,1	25796518,7

Отже, згідно з даними таблиці 3.5 можемо визначити, що найкращий варіант співвідношення між власними та позиковими фінансовими ресурсами підприємства за критерієм максимізації рівня фінансового левериджу є 3 варіант (РФЛ = 3,10), де частка власного капіталу становитиме 20% а частка залученого 80%. Тобто чим вище частка позикового капіталу у загальному капіталі товариства, тим більшим є і рівень прибутку, що отримує підприємство від власного капіталу. Проте за критерієм середньозваженої вартості капіталу, найкращим результатом є 1 варіант (вартість залучення капіталу складає 3627635,4 тис. грн.), коли частка власного капіталу становить 80%, а частка позикового 20%. Тому при врахуванні двох критерієм найкращим варіантом є другий, тому що у цьому разі підприємство отримує більший прибуток з урахуванням середньозваженої вартості капіталу. Це можливе при співвідношення власного та позикового капіталу складатиме 50:50. Тобто, найефективнішою структурою збалансування для товариства «ТЕЧКОМ» є коли обсяг власного капіталу дорівнює 50% коштів, і обсяг позикового капіталу дорівнює 50% коштів.

Аналізуючи усі дані, що наведені, можна дійти до таких результатів, що шляхами оптимізації структури капіталу є:

- зростання зареєстрованого капіталу підприємства;
- збільшення відрахувань до резервних фондів;
- знаходження та використання додаткових фінансових коштів;
- постійний ріст нерозподіленого прибутку.

Для цього товариству «ТЕЧКОМ» потрібно здійснити певні заходи по покращенню структури власних джерел фінансування, а саме:

1) спрямування великої кількості додаткових коштів для подальшого збільшення зареєстрованого капіталу ТОВ «ТЕЧКОМ»;

2) створення нових резервних фондів, наприклад створення дивідендного резерву, що надає можливість підприємству проводити адекватну дивідендну політику, а в подальшому призведе до збільшення ринкової вартості ТОВ «ТЕЧКОМ»

Також слід зазначити, що використання співвідношення власного та позикового капіталу у вигляді 50:50 для ТОВ «ТЕЧКОМ» забезпечить зростання фінансової стійкості порівняно з існуючим. Для перевірки цього слід провести розрахунок деяких показників фінансової стійкості, що аналізувалися під час визначення фінансової стійкості підприємства по 2015-2017 роках та провести аналіз та визначення відхилень з нормативними значеннями цих показників. За допомогою цього ми зможемо визначити чи є оптимізація структури капіталу потрібною для підприємства

Таблиця 3.6

Показники фінансової стійкості ТОВ «ТЕЧКОМ» при врахуванні наданих змін у структурі капіталу

Показник	Нормативне значення	Фактичне значення	Оптимізоване значення
Коефіцієнт автономії	> 0,5	0,63	0,53
Коефіцієнт фінансової залежності	< 0,5	0,37	0,4
Коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу	> 1	0,59	1
Коефіцієнт фінансового ризику	< 0,5	0,59	0,44
Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,2-0,5	-0,18	0,25
Коефіцієнт маневреності власного та довгострокового позикового капіталу	≥ 0,5	1	1,22
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами поточних активів	≥ 0,1	-0,98	0,2
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами	0,6-0,8	-0,23	0,6

Отже, дивлячись на таблицю 3.6 при розрахунку показників фінансової стійкості, за умови що ТОВ «ТЕЧКОМ» оптимізує співвідношення між власним та залученим капіталом до рівних частин, коефіцієнти є значно вищими ніж попередні показники, що були розраховані за 2019 рік. Усі показники при оптимізації структури капіталу відповідають загальноприйнятим нормативам. Тобто підприємство зможе досягти гарної фінансової стійкості.

Головною проблемою товариства «ТЕЧКОМ» є низький рівень деяких показників фінансової стійкості, що зумовлені недостатньою кількістю власних коштів на підприємстві та відмова підприємства від позикового капіталу. Тому найголовнішим стратегічним завданням на підприємстві ТОВ «ТЕЧКОМ» є визначення оптимального рівня власного та позикового капіталу, що призведе до максимізації рівня фінансової рентабельності та досягнення гарного рівня фінансового стану

Висновки до розділу 3

1. Задля підвищення фінансової стійкості підприємству необхідно вишукувати резерви щодо підвищення темпів нагромадження власних джерел, забезпечення матеріальних оборотних засобів власними джерелами. Окрім того, потрібно знаходити найбільш результативне співвідношення фінансових ресурсів, при якому компанія, вільно розпоряджаючись грошовими коштами, здатне за рахунок ефективного їх залучення забезпечити неперервний процес виробництва та реалізації наданих послуг, а також витрати по його розширенню та оновленню

2. В результаті проведеного SWOT-аналізу можна дійти такого висновку, що у підприємства є всі можливості задля процвітання та розширення своєї діяльності, проте власники підприємства та керівники не мають інтересу до саморозвитку товариства, його розширення. Отже, керівникам товариства потрібно розуміти, що якщо вони не почнуть своєчасно розвивати товариство, то згодом підприємство не буде мати клієнтів, через те, що сфера ІТ-технологій не

стоїть на місці, та с кожним подальшим роком розвивається. ТОВ «ТЕЧКОМ» потребує таку стратегію, що зможе збільшити сильні сторони, побороти слабкі, і найголовніше зменшити негативний вплив від загроз зовнішніх факторів.

3. При аналізі показників фінансової стійкості, за умови що ТОВ «ТЕЧКОМ» оптимізує співвідношення між власним та залученим капіталом до рівних частин, коефіцієнти є значно вищими ніж попередні показники, що були розраховані за 2017 рік. Усі показники при оптимізації структури капіталу відповідають загальноприйнятим нормативам. Тобто підприємство зможе досягти фінансової стійкості. Головною проблемою товариства «ТЕЧКОМ» є низький рівень деяких показників фінансової стійкості, що зумовлені недостатньою кількістю власних коштів на підприємстві та відмова підприємства від позикового капіталу. Тому найголовнішим стратегічним завданням на підприємстві ТОВ «ТЕЧКОМ» є визначення оптимального рівня власного та позикового капіталу, що призведе до максимізації рівня фінансової рентабельності та досягнення гарного рівня фінансового стану. При розрахунку показників фінансової стійкості, за умови що ТОВ «ТЕЧКОМ» оптимізує співвідношення між власним та залученим капіталом до рівних частин, коефіцієнти є значно вищими ніж попередні показники, що були розраховані за 2019 рік. Усі показники при оптимізації структури капіталу відповідають загальноприйнятим нормативам. Тобто підприємство зможе досягти гарної фінансової стійкості.

1. Проведене дослідження теоретичних засад фінансової стійкості компанії показує, що у наш час не має основного підходу до визначення цього терміну. Фінансова стійкість підприємства – це комплексна, багатофакторна категорія, що показує відтворювальний процес і знаходиться під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів. Дана категорія характеризує економічні відносини, через які відбувається соціально-економічний розвиток підприємства. Комплексність категорії фінансової стійкості суб'єктів господарювання полягає у відображенні в ній рівня фінансового стану та фінансових результатів підприємства, його спроможності виконувати свої зобов'язання та забезпечувати подальший розвиток при збереженні платоспроможності і відносній незалежності від змін внутрішніх та зовнішніх факторів.

2. Розглянуто класифікацію чинників фінансової стійкості компанії, що відрізняється від традиційно використовуваних введенням критерію керованості чинниками фінансової стійкості інструментами фінансового менеджменту, згідно з яким виявлені не керовані компанією зовнішні чинники (місткість ринку, конкуренція на ринку, інфляція, мінливість валютних курсів, податкова система, політика держави, попит на надані послуги, економічна стабільність), частково керовані (банкрутство боржників, вимоги кредиторів, промислова політика регіону) і керовані внутрішні чинники (інвестиції, конкуренція продукції, зовнішньоекономічна діяльність, структура активів і капіталу, ціна капіталу, рівень знаходження та застосування основних засобів, досить велика вага дебіторської та кредиторської заборгованості, величина і структура витрат підприємства, рівень запасів і готової продукції, збалансованість грошових потоків, політика управління оборотними активами).

3. Висвітлено основи управління фінансовою стійкістю компанії, що знаходять об'єкт і суб'єкт управління, його мету, завдання, функції та принципи з використанням впливу внутрішніх і зовнішніх чинників, а також критерії

ефективності управління, дадуть змогу більш послідовно й системно вирішувати проблеми збільшення ефективності управління цією стороною фінансового становища під час реалізації інвестиційних, виробничих, фінансових стратегій розвитку компанії в довгостроковій перспективі в теперішніх умовах функціонування.

4. Товариство з обмеженою відповідальністю «ТЕЧКОМ» – комерційна організація, що веде свою господарську діяльність у сфері телекомунікацій та ІТ-технологій на території України впродовж 10 років. За роки професійної діяльності товариство завоювало репутацію клієнтів більш ніж 90 населених пунктів України, що мають позитивні відгуки про компанію. За допомогою усіх кроків та методів вирішення на ТОВ «ТЕЧКОМ» було прийняте рішення запровадження організаційної структури наближеної до лінійно-функціональної, що представляє собою об'єднання лінійної і функціональної організаційних структур.

5. Проведений аналіз ТОВ «ТЕЧКОМ» показує, що підприємство є досить фінансово стійким. За усіма моделями підприємство підтримує належні показники, що слугує тому, що підприємство знаходиться у стабільному стані, та не має ніяких причин, щодо його банкрутства. Єдиною проблемою, що є на підприємстві, є порушення ліквідності балансу, а саме співвідношення А1-П1 (найліквідніші активи та найтерміновіші зобов'язання). За рештою показників активів та пасивів умови ліквідності дотримані. Також слід зазначити те, що підприємству у 2019 році вдалося підвищити значення ресурсних показників рентабельності, що свідчить про підвищення інвестиційної привабливості та збільшення добробуту власників.

При проведенні аналізу капіталу підприємства було виявлено, що на товаристві ТОВ «ТЕЧКОМ» не вистачає власних джерел формування капіталу, та при цьому підприємство не використовує позикові джерела задля подальшого функціонування.

6 Проведений аналіз фінансової стійкості ТОВ «ТЕЧКОМ» показує, що підприємство використовує у своїй діяльності власні кошти і незначну кількість

позикових коштів у 2017 та 2018 роках. Якщо підприємство не виконає певних завдань, щодо покращення формування капіталу на підприємстві, то в подальшому йому не буде можливості для поповнення необоротних та оборотних активів. Це призведе до зменшення обсягів виробництва, а згодом зниження рентабельності та дохідності. В кінцевому випадку це може бути причиною виникнення банкрутства. Також слід зазначити те, що підприємству не достатньо власного оборотного капіталу та робочого капіталу для подальшого фінансування основної величини запасів і витрат. постійні активи профінансовані за рахунок власного капіталу. Невелике збільшення коефіцієнту інвестування вказує на розширення можливостей фінансування за допомогою власних коштів компанії.

Коефіцієнти маневреності власного оборотного і робочого капіталу показують як на недостатню кількість власного оборотного капіталу, так і на нестачу робочого капіталу у фінансуванні активів, отже на недостатню фінансову стійкість. Загалом динаміка коефіцієнтів маневреності є досить позитивним, що показує на збільшення гнучкості компанії у використанні постійних джерел фінансування.

7 Проведене дослідження теоретичних засад фінансової стійкості компанії показує, що у наш час не має основного підходу до визначення цього терміну. Фінансова стійкість підприємства – це комплексна, багатофакторна категорія, що показує відтворювальний процес і знаходиться під впливом різноманітних фінансово-економічних процесів. Дана категорія характеризує економічні відносини, через які відбувається соціально-економічний розвиток підприємства. Комплексність категорії фінансової стійкості суб'єктів господарювання полягає у відображенні в ній рівня фінансового стану та фінансових результатів підприємства, його спроможності виконувати свої зобов'язання та забезпечувати подальший розвиток при збереженні платоспроможності і відносній незалежності від змін внутрішніх та зовнішніх факторів.

8 В результаті проведеного SWOT-аналізу можна дійти такого висновку, що у підприємства є всі можливості задля процвітання та розширення

своєї діяльності, проте власники підприємства та керівники не мають інтересу до саморозвитку товариства, його розширення. Отже, керівникам товариства потрібно розуміти, що якщо вони не почнуть своєчасно розвивати товариство, то згодом підприємство не буде мати клієнтів, через те, що сфера ІТ-технологій не стоїть на місці, та з кожним подальшим роком розвивається. ТОВ «ТЕЧКОМ» потребує таку стратегію, що зможе збільшити сильні сторони, побороти слабкі, і найголовніше зменшити негативний вплив від загроз зовнішніх факторів.

9 При аналізі показників фінансової стійкості, за умови що ТОВ «ТЕЧКОМ» оптимізує співвідношення між власним та залученим капіталом до рівних частин, коефіцієнти є значно вищими ніж попередні показники, що були розраховані за 2017 рік. Усі показники при оптимізації структури капіталу відповідають загальноприйнятим нормативам. Тобто підприємство зможе досягти фінансової стійкості. Головною проблемою товариства «ТЕЧКОМ» є низький рівень деяких показників фінансової стійкості, що зумовлені недостатньою кількістю власних коштів на підприємстві та відмова підприємства від позикового капіталу. Тому найголовнішим стратегічним завданням на підприємстві ТОВ «ТЕЧКОМ» є визначення оптимального рівня власного та позикового капіталу, що призведе до максимізації рівня фінансової рентабельності та досягнення гарного рівня фінансового стану. При розрахунку показників фінансової стійкості, за умови що ТОВ «ТЕЧКОМ» оптимізує співвідношення між власним та залученим капіталом до рівних частин, коефіцієнти є значно вищими ніж попередні показники, що були розраховані за 2019 рік. Усі показники при оптимізації структури капіталу відповідають загальноприйнятим нормативам. Тобто підприємство зможе досягти гарної фінансової стійкості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багацька, К. В. Фінансовий аналіз / К. В. Багацька, Т. А. Говорушко, О. О. Шеремет. – К.: Видавничий дім, АртЕк, 2014. – 320 с.
2. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: Навчально-методичний посібник / О.Я. Базилінська. – К.: 2009. – 328 с.
3. Балабанова Л.В. Стратегічне маркетингове управління конкурентоспроможністю підприємств: [Текст]: [навч. посібник] / Л. В. Балабанова, В.В. Холод. – К.: ВД «Професіонал», 2006. – 448 с
4. Баканов М.І. Теорія економічного аналізу / М.І. Баканов, А.Д. Шеремет – К.: Фінанси та статистика, 2017. – 320с.
5. Білик М.Д. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмежицька. – К. : Вид-во КНЕУ, 2005. – 592 с.
6. Брігхем Е.Ф. Основи фінансового менеджменту / Е.Ф. Брігхем – К.: Знання, 2015. – 205с.
7. Вуколова, Т. І. Управління фінансами підприємства: навчальний посібник / Т.І. Вуколова, І. Н. Жук, Е. Ф. Кіреєва. – Мінськ: Кн. Будинок: Місанта, 2015. – С.103.
8. Гадзевич О. І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансового господарської діяльності підприємств / О. І. Гадзевич. – К. : Кондор, 2004. – 180 с.
9. Гайдар С. М. Коефіцієнтний підхід до оцінки фінансової стійкості підприємств торгівлі / С. М. Гайдар // Торгівля і ринок : зб. наук. праць. - 2009. С. 443-449.
10. Гринкевич С.С. Економічні основи стратегічного управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах ринкових перетворень /С.С. Гринкевич// Науковий вісник НЛТУ України. – 2008, вип. 18.5 – С. 110-114.
11. Гуменюк В. В. Фінансове забезпечення суб'єктів господарювання туристичної галузі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон.

- наук : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / В. В. Гуменюк. – Тернопіль, 2007. – 20 с.
12. Дєєва Н. М. Фінансовий аналіз / Н. М. Дєєва, О. І. Дедіков. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 328 с.
13. Донцова Л.В. Аналіз фінансової звітності: навчальний посібник / Л.В. Донцова – М.: Річ навіть і Сервіс, 2009. – 377 с.
14. Докієнко Л.М. Удосконалення процесу управління фінансовою стійкістю підприємств промисловості як необхідна передумова підвищення їх конкурентоздатності / Л.М. Докієнко // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Зб. наук. праць. – 2004. – Вип. 4 (28). – С. 76-90.
15. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навч. Посібник / К.В. Ізмайлова. – К.: МАУП, 2005. – 152 с.
16. Карасьова І.М. Фінансовий менеджмент / І.М. Карасьова, М.А. Ревякіна. – М.: Омега-Л, 2015. - 560 с.
17. Кизим М.О. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: Монографія / Кизим М.О., Забродський В.А., Зінченко В.А., Копчак Ю.С. – Х.: Вид. дім «ІНЖЕК», 2003. – 144 с.
18. Квасовський О. Аналіз практики використання зарубіжних методик (моделей) прогнозування ймовірності банкрутства підприємств / Г.Островська, О.Квасовський // Галицький економічний вісник. – 2011. – №2(31). – С. 99-111.
19. Кнейслер О.В. Фінансове адміністрування і менеджмент у системі управління фінансами суб'єктів господарювання / О.В. Кнейслер, Н.І. Налукова // Наукові записки національного університету «Острозька академія». – 2013. – Вип. 24. – С. 169-173.
20. Ковальов В.В. Фінансовий менеджмент: теорія і практика / В.В. Ковальов. - М.: Проспект, 2016. – 1 024 с.
21. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навчальний посібник / М.Я. Коробов – К.: Т-во “Знання”, 2016. – 378с.

22. Колчина Н.В. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник для вузів / Під ред. Н.В. Колчин. – М.: Юніті, 2008. – 464 с.
23. Копачова К.І. Аналіз чинників, що впливають на фінансову стійкість санаторно-курортних і туристських підприємств Автономної Республіки Крим / Г.Г. Єрмоленко, К.І. Копачова // Економіка: проблеми теорії та практики. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2009. – Випуск 257: В7т. – Т.ІІ. – С. 416-420.
24. Крейнина М.Н. . Фінансовий менеджмент: Учб. Посібник / М. Н. Крейнина. – М.: Річ навіть і сервіс, 2014. – 400 с.
25. Кривицька О.Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку / О.Р. Кривицька // Фінанси України. – 2005. – № 3. – С. 138-143.
26. Ліготенко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій: Монографія / Л.О. Ліготенко. – К.: Київськ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 580 с.
27. Мамонтова Н.А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Ін-т. економ. прогнозув. НАН України. – К., 2001. – 160 с
28. Матейко С. В. Класифікація факторів впливу на фінансово-економічний стан підприємств / С. В. Матейко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2004. – № 3. – С. 133-137.
29. Мельник В. І. Основні аспекти використання сучасної концепції стратегічного управління фінансовою діяльністю підприємства / В. І. Мельник // Економіка розвитку. – 2004. – №3 (31). – С.104-106.
30. Мізюк Б. М. Стратегічне управління / Б. М. Мізюк. – [2-ге вид., переробл. і доповн.]. – Львів : Магнолія плюс, 2006. – 392 с.
31. Міщенко А. П. Стратегічне управління / А. П. Міщенко. – К. : «Центр навчальної літератури», 2004. – 336 с.

- 32.Муза И.М. Проблеми розвитку фінансової стійкості підприємства в сучасній економіці / И.М. Муза [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>.
- 33.Наливайко А.П. Теорія стратегії підприємства. Сучасний етап та напрямки розвитку [Текст]: [моногр.] / А.П. Наливайко. – К.: КНЕУ, 2012. – 227 с.
- 34.Нємцов В. Д. Стратегічний менеджмент / В. Д. Нємцов, Л. Є.Довгань. – К. : ТОВ «УВПК «ЕксОб», 2011. – 560 с.
- 35.Ніпіаліді О.Ю. Фінанси підприємств: Навч. посіб. / О. Ю. Ніпіаліді, Н. І. Карпишин. – Тернопіль: Економічна думка, 2009. – 232 с.
- 36.Оспіщев В.І. Класифікація чинників впливу на фінансову стійкість підприємств / В.І. Оспіщев, І.В. Нагорна // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг : зб. наук. праць. / редкол.: О.І. Черевко (відпов. ред.) та ін. – Харків : Вид-во Харків. ДУ харчування та торгівлі. – 2009. – Вип. 2(10). – 694. – С. 218-223
- 37.Прісняков В.Ф. Порівняння фінансово-економічної стійкості ринкової і планової економіки / В.Ф. Прісняков // Фінанси України. – 2006. – № 10. – С. 49-54.
- 38.Філімоненков О.С. Фінанси підприємства: Навч. посібник / Філімоненков О.С. – К.: Вид-во «Ніка-Центр», 2002. – 359 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 2016 рік

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4

I. Необоротні активи	1000	2794	4343
Нематеріальні активи			
первісна вартість	1001	3951	6540
накопичена амортизація	1002	1157	2197
Незавершені капітальні інвестиції	1005	2306	430
Основні засоби	1010	40621	35783
первісна вартість	1011	59495	56892
знос	1012	18874	21109
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	45721	40556
II. Оборотні активи	1100	1027	863
Запаси			
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1303	884
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	406	201
з бюджетом	1135	425	1105
у тому числі з податку на прибуток	1136	10	1104
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	686	1648
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	638	184
Витрати майбутніх періодів	1170	617	925
Інші оборотні активи	1190	167	73
Усього за розділом II	1195	5271	5883
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	50992	46439
Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	5	5
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	32469	28614
Резервний капітал	1415	1037	1037
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-	-
Неоплачений капітал	1425	-	-
Вилучений капітал	1430	-	-

Усього за розділом I	1495	33506	29651
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	3500	3000
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	1878	4754
розрахунками з бюджетом	1620	3234	1776
у тому числі з податку на прибуток	1621	1112	0
розрахунками зі страхування	1625	1548	778
розрахунками з оплати праці	1630	1987	2372
Поточні забезпечення	1660	2627	2379
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	1719	1620
Усього за розділом III	1695	17486	16788
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
	1700	-	-
Баланс	1900	50992	46439

ДОДАТОК Б

Звіт про фінансові результати за 2016 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	153706,0	132895,0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	86827,0	83091
Валовий: прибуток	2090	66879	49804
збиток	2095	0	0
Інші операційні доходи	2120	5285	4465
Адміністративні витрати	2130	41629	36863
Витрати на збут	2150	4484	4795
Інші операційні витрати	2180	2399	2593
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	23652	10018
збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
Фінансові витрати	2250	289	331
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	23363	9687
збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	3937	1744
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	19426	7943
збиток	2355	0	0

ДОДАТОК В

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 2017 рік

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи		4343	2938
Нематеріальні активи	1000		

первісна вартість	1001	6540	6810
накопичена амортизація	1002	2197	3872
Незавершені капітальні інвестиції	1005	430	5645
Основні засоби	1010	35783	59730
первісна вартість	1011	56892	100772
знос	1012	21109	41042
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	40556	68313
II. Оборотні активи	1100	863	857
Запаси	1110	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	884	4300
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	201	2040
з бюджетом	1135	1105	1
у тому числі з податку на прибуток	1136	1104	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1648	3044
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	184	434
Витрати майбутніх періодів	1170	925	2516
Інші оборотні активи	1190	73	2501
Усього за розділом II	1195	5883	15693
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	46439	84006
Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал		5	5
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	28614	32807
Резервний капітал	1415	1037	14113
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-	6014
Неоплачений капітал	1425	-	-
Вилучений капітал	1430	-	-
Усього за розділом I	1495	29651	52934
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення		-	-
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-

Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення		3000	-
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	4754	6743
розрахунками з бюджетом	1620	1776	11470
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	3039
розрахунками зі страхування	1625	778	1370
розрахунками з оплати праці	1630	2372	4861
Поточні забезпечення	1660	2379	5203
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	1620	1142
Усього за розділом III	1695	16788	31072
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	46439	84006

ДОДАТОК Г

Звіт про фінансові результати за 2017 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	132895,0	292858
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	83091	196710
Валовий: прибуток	2090	49804	96148
збиток	2095	0	0
Інші операційні доходи	2120	4465	4284
Адміністративні витрати	2130	36863	41133
Витрати на збут	2150	4795	7816
Інші операційні витрати	2180	2593	2305
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	10018	49178
збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
Фінансові витрати	2250	331	105
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	9687	49073
збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	1744	8833
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	7943	40240
збиток	2355	0	0

ДОДАТОК Д

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 2018 рік

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи		2938	3452
Нематеріальні активи	1000		

первісна вартість	1001	6810	7234
накопичена амортизація	1002	3872	3782
Незавершені капітальні інвестиції	1005	5645	6287
Основні засоби	1010	59730	107918
первісна вартість	1011	100772	156211
знос	1012	41042	48293
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	68313	117657
II. Оборотні активи		857	921
Запаси	1100	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	4300	5200
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	2040	2432
з бюджетом	1135	1	1
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	3044	4127
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	434	526
Витрати майбутніх періодів	1170	2516	2732
Інші оборотні активи	1190	2501	2633
Усього за розділом II	1195	15693	19384
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	84006	137041
Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал		5	5
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	32807	33441
Резервний капітал	1415	14113	15262
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	6014	7148
Неоплачений капітал	1425	-	-
Вилучений капітал	1430	-	-
Усього за розділом I	1495	52934	55851

II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	6743	29024
розрахунками з бюджетом	1620	11470	18234
у тому числі з податку на прибуток	1621	3039	5242
розрахунками зі страхування	1625	1370	4238
розрахунками з оплати праці	1630	4861	9127
Поточні забезпечення	1660	5203	12572
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	1142	5892
Усього за розділом III	1695	31072	81190
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	84006	137041

ДОДАТОК Ж

Звіт про фінансові результати за 2018 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
--------	--------------	----------------------	--

1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	292858	321543
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	196710	212437
Валовий: прибуток	2090	96148	109106
збиток	2095	0	0
Інші операційні доходи	2120	4284	4758
Адміністративні витрати	2130	41133	42512
Витрати на збут	2150	7816	8212
Інші операційні витрати	2180	2305	2772
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	49178	60368
збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
Фінансові витрати	2250	105	172
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	49073	60196
збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	8833	10835
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	40240	49361
збиток	2355	0	0

ДОДАТОК 3

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 2019 рік

Актив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4

I. Необоротні активи		3452	4222
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001	7234	8145
накопичена амортизація	1002	3782	3923
Незавершені капітальні інвестиції	1005	6287	7241
Основні засоби	1010	107918	126949
первісна вартість	1011	156211	188198
знос	1012	48293	61249
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	117657	138412
II. Оборотні активи		921	1231
Запаси	1100		
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5200	5500
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	2432	2684
з бюджетом	1135	1	1
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	4127	4712
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	526	555
Витрати майбутніх періодів	1170	2732	2689
Інші оборотні активи	1190	2633	2912
Усього за розділом II	1195	19384	21309
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	137041	159721
Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал		5	5
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400		
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	33441	51782
Резервний капітал	1415	15262	17398
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	7148	7277
Неоплачений капітал	1425	-	-
Вилучений капітал	1430	-	-

Усього за розділом I	1495	55851	76457
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	29024	24617
розрахунками з бюджетом	1620	18234	19432
у тому числі з податку на прибуток	1621	5242	5819
розрахунками зі страхування	1625	4238	4882
розрахунками з оплати праці	1630	9127	10741
Поточні забезпечення	1660	12572	13749
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	5892	7023
Усього за розділом III	1695	81190	83264
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	137041	159721

ДОДАТОК Е

Звіт про фінансові результати за 2019 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	321543	359912

Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	212437	237882
Валовий: прибуток	2090	109106	122030
збиток	2095	0	0
Інші операційні доходи	2120	4758	4852
Адміністративні витрати	2130	42512	44872
Витрати на збут	2150	8212	8484
Інші операційні витрати	2180	2772	3129
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	60368	70397
збиток	2195	0	0
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
Фінансові витрати	2250	172	192
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0
Інші витрати	2270	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	60196	70205
збиток	2295	0	0
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	10835	12637
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	49361	57568
збиток	2355	0	0